Vérszegények és lábbadozók

Serravallo Chinabor vassal igyanak
1/2 liter ára 1 frt 20 kr.
1/1 liter ára 2 frt 20 kr.

Készitő Serravallo gyógyszerész Trieszten.

Pompás izü, a miért a gyermekek is igen szivesen iszszák. Sokszor kitüntették. Minden gyógyszertárban kapni. 8014

A női szépség

emelésére, tökéletesitésére és fentartására legkitünőbb, teljesen ártalmatlan, vegytiszta és zsirmentes készitmény a 8256

Margit Crême

Rövid idő alatt szintet szeplőt, májfoltot, pattanást, bőrtkát (mitesser) és minden más bőrbajt. Kisimitja a ránczokat és himlőhelyeket. még koros egyénednek is üde bájos arczszint kölcsönöz, ára 50 kr., nagy 1 forint. **Margit hölgypor** 60 kr, 3 szinben. **Margit szappan** 35 kr. **Margit fogpép** (Zahnpasta) 50 kr.

Készitő FÖLDES gyógyszertára,
Aradon Deák Ferencz-utcza 11. sz

Főraktár: Török József gyógyszertára, Budapesten, Király-utcza 12.

Szigeti Hattyu-créme 1 kor. 20 fil.
Szigeti Hattyu-szappan 80 fillér.
Szigeti Hattyu-mosdóviz 2 kor.

A mai kor legkitünőbb bőrápoló szerei. Szépiő, májfolt- és az arcnőr mindennemü tisztátlanságai feltétlen és biztos elmulasztására. Egyedüli készitője özv. **Buzáth Márton né gyógyszertára M.-Szigeten.** – Főraktár Budapesten: **Török József** gyógysz. Király-utcza 12 8301

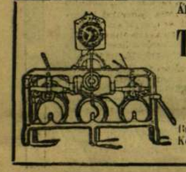

Államilag kedvezményezett gőzerőre berendezett első magyar

Torony-óra-gyár

Máyer Károly L. utóda MÜLLER JÁNOS

Budapest, VII., Kazinczy-utcza 3. Képes árjegyzéket ingyen és bérmentve. 8110

6 arany 18 ezüst érem 30 tisztelteti és elismerési okmány.

Ára, 1 üveg 1 forint 40 krajczár.

Cs. és kir. szab. mosóviz ivrak számára.

35 év óta udvari istállókban, a nagyobb katonai és polgári istállókban használatban, nagyobb fáradozás előtti és utáni erősbitésre, rángatódzásnál, az idegek merevségénél stb. A lovakat az időmultánál kivülte tevékenységre kepesiti. Valódi csak a fenti védjegyével, kapható Ausztria-Magyarország összes gyógyszertáraiban és drogueriáiban.

Kwizda-féle

Szab. szárszalagvédő gummiból.

A szab. szárszalagvédők szürke, fekete, barna és fehér szinben 4 nagyságban állittatnak elő és pedig bal- és jobblábhoz. Szárhoz mérve a b szerint

20—22 cm.	ker.-nek	megf. 1. sz.	nagys.
22—24 „	„	„ 2.	„
24—27 „	„	„ 3.	„
27—30 „	„	„ 4.	„

A szab. szárszalagvédők ára szürke szinben db.-ként 1. sz. 2 frt 75 kr, 2. sz. 2 frt 95 kr, 3. sz. 3 frt 20 kr, 4. sz. 3 frt 65 kr. — Fekete, barna és fehér szinben db-ként 1. sz. 2 frt 95 kr, 2. sz. 3 frt 10 kr, 3. sz. 3 frt 40 kr, 4. sz. 3 frt 85 kr.

Kwizda-féle szab. gummi óvkesztyűk, melyek a lovak lábait vannak hivatva megvédeni.

Illusztrált katalogusokat ingyen küld.

KWIZDA JÁNOS FERENCZ

cs. és kir. osztr.-magyar és román kir. udvari szállító
kerületi gyógyszerésznél Korneuburg, Bécs mellett.

„A világ legjobb sámfája“

FÖLDVÁRY IMRE

férficzipőt és fehérnemü raktárában.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 11. sz. és VIII., Kerepesi-út 9.

párja frt 1.50

Férfi ingek, Jäger-áruk, vadász és sport-czikkek dús választékban kaphatók.

Kesztyük és nyakkendők.

ÁPOLD A FOGAIDAT!

OSAN 8270

Semmilyen fog- vagy szájtisztitószer nem volt még képes oly gyorsan a legszélesebb körök pártfogását megnyerni, mint **Osan.** Ezen kipróbált präparatum hatása antiseptikus, konzervaló, tisztitó, kellemes és sajátlagos összetételeinél fogva **minden tekintetben jóval fölülmulja** az eddig ismert fogszereket. **Osan jóságban, szépségben és fájdalomnélküliségben** tartja meg a fogakat a legmagasabb életkorig. **Osan** hatóságilag és számos orvosi bizonyitványnyal van véleményezve. — **Árak:** **Osan-szájvizeszencia** üvegenként à 88 kr. **Osan-fogpor** szelencczében à 44 kr., **Osan-fogkefék** à 30 kr.

ANTON J. CZERNY, BÉCS,
XVIII., Carl Ludwigstrasse 6.

Budapesti főraktár: **Török József** gyógyszerésznél Király-utcza 12., továbbá minden gyógyszertárban, drogueriákban és parfümeriákban. Szétküldés utánvét mellett. Megrendelések oly helyről, hol még raktár nincs, fentiekhez intézendők. — Prospektus ingyen.

KÖHÖGÉS REKEDSÉG ÉS HURUT ELLEN A LEGJOBB A RÉTHY FÉLE PEMETEFŰCZUKORKA

VÉDJEGY

Ára 30 kr. 5 csomag bérmentve 1.50.

RÉTHY BÉLA gyógysz. B.-Csaba.

MINDENÜTT KAPHATÓ

kérjünk csak Réthy-félét.

Párisi hajápolási szerek!

«Viola» hajfiatalitó-tej. Teljesen ártalmatlan és kitünő hatásszer. **1 üveg ára 1 korona.**

«Viola» hajszesz. A hajat legkevésbbé sem szárítja ki, miért is ennek alkalmazásánál a haj törékenységről nem kell tartani. **1 üveg ára 1 korona.**

«Viola» Tanno-chinin-pomádé. A haj ápolására szolgáló kitünő hatásu gyógykenőcs. **1 tégelynek ára 1 korona.**

«Viola» antiszeptikus fogpor. Egy dobozt ára 60 fillér 8215

«Viola» antiszeptikus fogviz. Egy üveg ára 60 fillér. — Kapható

GEMIL-féle gyógyszertárban az «Arany kereszthez.»

Temesvár, Belváros, Losonczy-tér.

Kufeke féle

a tej legjobb hozzatétele a betegséget megakadályozza és eltávolitja a gyermekliszt.

kapható gyógyszertárakban és drogueriákban.

Legjobb és leghirnevesebb pipere hölgypor: a **La VELOUTINE** 7985

Különleges Rizspor
BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ.
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Formosa a plastikai orthopädiának (test, egyenészet) legkiválóbb vivmánya

Kiegyengetés aczél és vattirozás nélkül! Magas vállak, csipők és ferdére nőtt hátak kiegészitésére ugy urak, mint hölgyek részére. **Egyenestartók, müfűzők Scoliosis-nál,** járó és támgépek coritisnál **Hessing rendszere** alapján, mükezeket, mülábakat, haskötőket stb. stb. jótállás mellett készit

Keleti J. orthopädiai müintézete Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 17

Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve. 8379

MATTONI-FÉLE GIESSHÜBLER 8017

legtisztább ásványvize **SAVANYU-KÚT**

THYMOL CRÉME 8342 **legjobb a fogaknak.**
Mindenütt kapható.

A nagy krach!

New-York és **Londonban** nem kiméltek meg az európai szárazföldet sem s azért egy nagy ezüstáruguyár indittatva érezte magát, hogy az egész készletét csak a munkaerő egy kis karpótlása ellenében eladja. En fel vagyok hatalmazva ezen megbizást teljesiteni, miért is csupán **6 frt 60 krért** küldöm a következő tárgyakat:

6 db legfin. **asztalkészt** val. ang. pengével,
6 « **amer. szabad. ezüstvillát** egy dbból,
6 « « « « **evőkanalat,**
12 « « « « **kávékanalat,**
1 « « « « **levesmerőkanál**
1 « « « « **tejmerőkanalat**
2 « « « « **tojás-szelegvt.**
6 « angol **Victoria-tálczát.**
2 « pompás **asztali-gyertyatartót,**
1 « **teaszűrőt,**
1 « **igen hatásos czukorszórót,**
44 drb összesen csak 6 frt 60 kr.

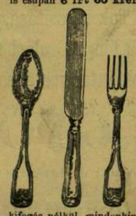

Az összes fenti 44 tárgy ezelőtt 40 frtba került és most ezen minimális árért, **6 frt 60 krért.** kaphatók. Az amerikai szab. ezüst egy teljesen fehér fém, mely ezüst szinét 25 éven át megtartja, miért is jótállva lesz. Legjobb bizonyitékánl, hogy ezen hirdetés **nem csalás** ezennel nyilvánosan kötelezem magamat, kifogás nélkül, mindenkinek, a kinek az áru meg nem felel a pénzt visszaszármaztani. Senki ne mulassza el a kedvező alkalmat ezen remek garniturát megszerezni, a mely különösen ajánlatos jobb háztartásoknál és ajándékul **menyegzői és alkalmi ajándéknl.**

Kapható **HIRSCHBERG A.-nál** csak szabadalmazott amerikai ezüstkiviteli áruház **Bécs,** II., Rembrandtstrasse 19/d. 8410

Szétküldés a vidékre utánvéttel, vagy az összeg előleges beküldése mellett. — **Tisztitó-por hozzá 10 kr. Csupán az itt látható védjegyével valódi.** (Egészségi érc.)

AMERIKAN PATENT

Kivonat az elismerő levelekből:

«A küldeményt vettem, nagyon meg vagyok elégedve, kérek még egy küldeményt 6 frt 60 krért. **Kolozsvár. Bánffy báróné ő ex.»**

A küldeményt megkaptam, nagyon megfelel. Gaád, 1898 szept. 1. Chotek Gudenu-C. grófné.

A készletet megkaptam, igen meg vagyok elégedve, kérek nagyobb küldeményt. Budapest, II., Fő-utcza 7. Paikerl Alois dr. cs. és kir. katona-orvos, stb. stb.

Tisztelettel felkérem a hirlapokba hirdetett és általam már két rendbe megrendelt evőeszközöket postafordultával ujonnan megküldeni.

Keresztes Sándor, főszolgabiró. Krassó Szörény-m. Bozovics.

Patyi Testvérek Butor-áruháza.

Budapest, kerepesi-út 9/a., földszint és I. emelet, Pannonia szálló mellett.

Nagy választék, kizárólag szilárd hazai gyártmányu asztalos és saját készitményü kárpitozott butorokból, minden versenyt és hirdetett árukat felülmuló olcsó árakon. Teljes lakásberendezések, menyasszonyi kelengyék és szálloda-butorzatok 2 évi jótállás és felelősség mellett szállittatnak.

Tévedés elkerülése végett czégünkre és czimünkre figyelni kérjük. Diszes butor-album 1 frt beküldése mellett bérmentve küldetik meg. 8214

A Franklin-Társulat nyomdája (Budapesten, IV., Egyetem-utcza 4.)

42. SZÁM. 1899. BUDAPEST, OKTÓBER 15. 46. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre 12 frt, félévre — 6 | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 8 frt, félévre — 4 « | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre 5.—, félévre — 2.50 | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

INDULÁS A MINORITÁK TEMPLOMÁTÓL A VÉRTANUK SZOBRÁHOZ. Kossák fényképe után.

AZ OKTÓBER 6-IKI ÜNNEPÉLYEK ARADON.

GYÜLEKEZÉS A VÁROSHÁZ-TÉREN. Kossák fényképe után.

AZ OKTÓBER 6-IKI ÜNNEPÉLYEK ARADON.

AZ ARADI EMLÉKÜNNEPÉLY.

TELE VAN A SZIVEM, lelkem aradi képekkel, szomorú és magasztos benyomásokkal. Mégis, mikor papiroson akarok számot adni magamnak az ott látottakról, úgy kell vigyáznom, nehogy olyat is leirjak, a mi talán csak nekem tetszik valahogyan visszásnak. Nekem, a ki úgy szeretném látni mindig Aradot, mint a nemzeti fájdalom megtestesülését...

Ha már a visszás szót kimondtam, mondok is róla valamit, de csak később. Előbb hadd dobogtassa meg sziveinket az a sok, magasztosan szép képe egy nemzet alakot öltött fájdalmának, mely itt 35—40 ezer gyászba öltözött ember arczáról, a csoportos felvonulásokból, a fátyolos lobogók lengéséből olyan meghatóan szól hozzánk. Arad nagy tere — talpig gyászban — méltó kerete e képeknek. A Szabadságtér magas árboczerdejével, mély jelentésű impozáns gyászdiszitményeivel igazi Kalvária. Középen a magasban álló Hungária arcza mintha megelevenednék, s koszorúját egy perczre mintha nem is az ő tizenhárom szentje fölött tartaná, hanem az egész magyar nemzet fölött! S a magas kandeláberek lobogó lángnyelve fönt, mintha beszélne az éggel. És mintha azt beszélné e tizenhárom lángnyelv, hogy a kik eszmékért áldozzák életöket: azok ellen hasztalan a világ minden Golgotája. Nagypéntek után húsvét következik!

*

Harmincz-negyven ezer embernyi részvevőről beszélnek a napi krónikások. Lehettünk is annyian, de ha senki más nem lett volna is ott, mint az a pár száz *régi honvéd*, a kik mindnyájunknál több joggal, szinte családi gyászt ünnepelni, talán utóljára *jólesően* kisirni magukat, jöttek el Aradra: akkor is mélyen megható lett volna ez az ünnep. Nem tudom, más hogy van ezekkel a roskatag lépésű, hajlott alakokkal? Én szeretnék mindig, — a hol egyet látok — gyermeki hálás szeretettel kezet csókolni nekik. A kereszténység első százada végén lehettek úgy az akkori fiatalok némely öregjeikkel. Büszkén, dicsekedve s némi irigységgel tekintgettek reájuk, hogy «ime, ez még szinről-szinre látta a Megváltót!»

... Oh, látunk-e mi is még, vagy csak hallani fogunk rólad, népek megváltója, Szabadság!

*

Sokan az akkori egyenruhájukban jöttek el. S ketten, hárman a hol ők összeverődtek (a debreczeniek meg épen tizenhárman, mindig csoportokban jártak-keltek együtt), az volt mindig a legfestőibb csoport. A Szabadság-tértől a «vesztőhely»-ig jó három kilométer a távolság. A nyári melegséggel letűző napon nem egy fiatal erőt is próbára tett ez az út; de az «öregek» megmutatták, hogy itt sem engednek a 48-ból, és ott volt valamennyi.

Odakint a vesztőhelyen! Micsoda szivet-lelket megvesztegető kép. A mint búcsújáró lassú menetben hömpölyög ki a fekete mezű emberáradat s a mint leborúl ott a rettenetes emlékű helyen, hogy «áldó imádság mellett», sohajtsa el dicsőséges neveiket! Kinek ne jutott volna itt eszébe a költő igéje:

«Nép, mely dicsőt, magasztost így magasztal,
Van élni abban hit, jog és erő!»

*

És én a «visszás» szavamra mégis itt térek reá. A szomorú hely tulajdonképen ma sem a nemzeté még. Magántulajdon. Pár négyszögölnyi helyen egy kicsi dombocska, abban egy odaszúrt márványkaró, — ez minden, a mi a mienk! Templomot, mauzoleumot oda, nemzetem!

Templomot, a hová minden magyar imádkozni járjon, a hol minden magyar egygyé váljék azoknak a szent eszméknek az imádásában, a mikért ők egykor bitófára, s onnan az örökkévalóságba kerültek! *Sz. M.*

RÉSZLETEK AZ ARADI ÜNNEPÉLYBŐL.

Hónapok óta buzgón készülődött a hazafiui kegyelet a gyászos emlékű október 6-ika ötvenedik évfordulójának megünneplésére. Különösen Arad városa felé irányúlt a közfigyelem, s október 6-ára az ország minden részéből sokan utaztak Aradra, hogy részt vegyenek a vértanúk félszázados emlékünnepén. A fővárosból külön vonat indult országgyülési képviselőkkel, különböző küldöttségek tagjaival és az ujságirók egész csapatával.

Gyönyörű idő kedvezett a kegyeletes ünnepnek. Már kora reggel egymásután vonúltak ki a különböző egyesületek és küldöttségek, köztük a debreczeni 13 egyenruhás honvéd halálfejes régi zászló alatt, és a honvédmenház tagjai, kiket Szentimrey ezredes vezetett. Ezen kívül láttunk az 1848/49-iki összes fegyvernemekből egyenruhás honvédeket, többek között kék lobogós ingújjú, karikás ostoros Hunyadi-huszárt, halálfejes legionistát, Kossuth-honvédvadászt, sőt egy bécsi legionáriust is. Igen sok honvéd volt jelen polgári ruhában, de valamennyi jelvénnyel; így például a gömörmegyei honvédek a Világosnál széjjeltépett halálfejes zászlóból készült kokárdával. Sokan díszmagyarban jelentek meg. Kossuth Ferencz oldalán az a kard függött, melyet édes atyjának az erdélyiek az Unió kimondásakor, mint Bethlen Gábortól maradt ereklyét ajándékoztak. Igen feltűnők voltak a jászkunok és a hódmezővásárhelyi kék mándlis polgárok, ezüstgombos mentéjükben.

A gyülekezés alatt a városházán négy nagy szobába hordták össze a vidéki koszorúk roppant sokaságát, melyekből különösen kivált a magyar képviselőház óriási babérkoszorúja, úgy szintén Budapest székes főváros és Arad város élővirágokból készült koszorúja. Feltűnő volt az aradi waggongyári munkások egy méter átmérőjű s négy és fél kiló sulyú ezüstkoszorúja, mely maga 550 forintba került. Általában sok koszorúnak megvolt a maga külön érdekessége; például egyik fővárosi asztaltársaság másfél méter széles karika koszorúja 2000 vérvörös őszi rózsából állott, s négy méternyi nehéz selyem szalagján drága himzéssel pompáztak a feliratok, melyeken több lelkes honleány teljes három hónapig dolgozott. Az összes koszorúk értékét a hozzáértők mintegy 20,000 forintra becsülték.

A küldöttségek a gyász istentiszteletről, a minoriták templomából vonúltak ünnepélyes menetben az aradi vértanúk szobrához, mely teljes gyászpompában volt 13 égő kandeláberrel környezve. Az itt tartott ünnepélyen *Jókai* költeménye és *Csécsy* Imre ref. lelkész, valamint *Ugron* Gábor szónoklatai nagy hatást tettek az óriási, legalább is 30,000 főnyi közönségre.

Épen tíz órakor kezdődött az ünnepély, midőn fekete paripákon hat, fekete díszmagyarba öltözött tárogatós jelent meg XVI. századbeli mélabús egyházi dallamokat fújva a tárogatókon. Ezek nyitották meg a menetet, mely lassú lépésben indúlt meg a csaknem fél óra távolságra fekvő zsigmondházi vesztőhelyre. Bár az emlékszoborra hatvan koszorúnál többet helyeztek, a vesztőhelyre is jutott több negyvennél. Az aradi honvéd-egyesület ősz elnöke, *Simay* vezette a menetet, melyben sok küldöttség vett részt és vitt koszorút. A menet lassan haladva, a Maros hídján át a vesztőhelyre érkezett, hol a hat méternyi magaslaton lévő piramis alakú síremléknél oly szorosan verődött össze, hogy az ünnepi szónokoknak alig tudtak helyet csinálni s a jó magas domb valóságos emberhegynek látszott a rajta sűrűn állott nép sokaságától. Itt az emlékoszlop legfelső lépcsőfokán helyezkedett el Madarász József képviselő, Feleki Miklós, Ivánka Zsigmond és több honvédegyesületi ősz elnök, valamivel lejebb állott Kossuth Ferencz és az ünnep többi szónoka. Mig a folytonosan hullámzó néptömeg elhelyezkedett, oly jelenet ment végbe, mely nem volt fölvéve a programmba. Ugyanis a siremlékre nagy nehezen felkapaszkodott egy 80 éves öreg honvéd, Komlódy Sándor, magyarperegi földmíves és elszavalta egy ismert irónk alkalmi versét oly hatással, hogy ennek végeztével lelkesen megéljenezték az öreg hazafit. Magát a gyászünnepet *Simay* honvéd-egyesületi elnök nyitotta meg lelkes szavakkal. Utána *Barabás* Béla képviselő mondott hosszabb, hatásos beszédet. Aztán *Pósa* Lajos lépett föl a lépcső legmagasabb fokára, honnan dörgő hangon szavalta el «Az aradi vesztőhelyen» czimű alkalmi versét. Majd *Kossuth* Ferencz lépett helyébe, kinek beszédét szintén

lelkesen megéljenezték. A megható hazafias ünnepélyt ismét *Simay* zárta be nehány szóval, utána az egyesült aradi dalegyletek Petőfi «Csatadal»-át énekelték el zenekisérettel, minek végeztével a nagyközönség a «Szózatot» énekelte levett kalappal a dalosokkal együtt.

A vesztőhelyről sokan az akáczfák által teljesen eltakart aradi vár sánczaiban igyekeztünk a 6-ik számú mikalakai kapuhoz, azon szomorú helyre, hol a golyóra itélt négy tábornokot agyonlőtték. E szomorú hely megtekintése után igen sokan az ereklye-múzeumot nézték meg, mely úgy a szabadságharczra, mint különösen a vértanúkra vonatkozó sok becses emléktárgyat foglal magában.

Markó M.

RÉGI BARÁTNÉMHOZ.

Nem tüntek el az eszmények,
Élnek még, úgy látom én!
Fenn repül a tiszta lélek,
És ragyog a nőerény.
Van még sziv, mely bátran vallja:
Győz az igaz és a jó,
És a dalnak van hatalma,
Hogyha szivből száll a szó!

Te vagy ez az eszmény, látom,
Asszonyok közt tünemény,
Kihez egykor ifjuságom
Első dalát zengtem én.
Most is az vagy, a ki régen,
Csupa fenség, szeretet,
Nagyobb talán csak az érdem,
Mely dicséri nevedet.

Míg a földön téged látlak,
Nem szomorít a jelen,
Megtérését a világnak
Bizonyosra vehetem.
Megkapja a nő varázsa,
Akaratlan megy veled,
És örül, hogy valahára
Ismét jó és szép lehet.

Dalmady Győző.

A FÖLD ÉS A GYERMEK.

A gyermek lenn csuszkál, betöltve
Lelkét, szemét száz új dolog;
De később rá se néz a földre,
A melyet lábával tapod.

Hajh, én is már feledni kezdem,
De álmok álmodója én,
Megbánom olykor, s letelepszem
A gyermekek játszó helyén.

Anyja kebléről elszakadva
— Kis lába még oly ingatag —
Elindul a kiváncsi balga,
S kezével mindent megragad.

A vén ebbel, gyakorta látni,
Hogy néz kemény farkasszemet,
A fű között futó paránytól
Bogárkára is rá nevet.

Hallhatja jól a fű növését,
Mely illatot csak néki hint,
Látja a moh bársony szövését,
A porszemet is látja mind.

Fejét virágcsóktól föröszte
Virágfejek közt láthatod,
S gyakran csak harmatot törölsz le,
Ha könnyeit szárítgat. d.

Karjával engem is mi lágyan
Ölelt a jó föld valaha,
De mióta megértni vágyom,
Már észre sem veszem soha.

Számomra már rejtelme, érzem,
Több mint az új, a melyet ad,
S ha szépségét csodálva nézem,
Szivem tán még magánosabb.

S ha néha tetszik, hogy leszálljak,
Hol gyermekek játéka vár:
Terhére vagyok e dajkának,
Ki nem akar szeretni már.

Sully-Prudhome után franczióból

Vargha Gyula.

Kossák fényképe után.

A KÉPVISELŐHÁZ KÜLDÖTTSÉGE VISZI A KOSZORÚT.

AZ OKTÓBER 6-IKI ÜNNEPÉLYEK ARADON.

RISOTTO.

Emlékek Itáliából.

Néhai Macchiavelli Miklós (firenzei polgár és szekretárius, mely rang akkor többet jelentett, mint a mai VII. fizetési osztályba sorozott miniszteri titkáré, kinek rendszerint nincs is titkolni való ügye,) egyik érzelmes pillanatában megírta a «Dell' Asino d'oro» (Arany szamár) czimű költeményét. E költeményt három okból idézem: *a)* mert fitogtatni akarom, hogy ismerem; *b)* mert egy ötlirás bankót nem akarván felváltani a barátságtalan olasz trafikos, egy utczasarki antikváriusnál igen olcsón jutottam ehez a munkához, melyről megírták, hogy czélzatait még senki sem értette meg. Mindjárt megjegyzem, hogy én sem; *c)* mert idézni kivánok belőle. Macchiavelli titkár úr ugyanis e költeményének nyolczadik fejezetében azon panaszkodik, hogy míg egyetlen állat sem kerül mezítelenül e világra, az embernek nincs sem tolla, sem tüskéje, sem gyapja. Azért az embernek gyengébb az élete, tele félszszel, élni akarással és dühvel. Egyik állat sem okoz bánatot a másiknak, csak az ember gyilkol és rabol. Olyan jóraváló pesszimistának mutatkozik a titkár úr, hogy szinte megsajnálja az ember. Igaz ugyan, hogy a komoly titkárok is szoktak néha érzelegni, de mégis szöget ütött a fejembe, hogy ugyan miért jajgatnak azok a nagy olaszok annyira honuk és embertársaik állapotján? Egök napos, éjjel tele fényes csillaggal, az élet nem drága, szalámi, makaróni akad bőven, boruk jó, az asszonyok szépek, hatalmas műemlékeikből századok óta pénzelnek s fognak még pénzelni unokáik is. Már Dante sem volt megelégedve a világ sorsával, s ma sem talál az ember voltakép megelégedett olaszt. Pedig felejteni, örülni és tanúlni Itáliába megy a vándor, a ki szemmel látván az állapotokat, sehogy sem tud megnyugodni a nagy pesszimistákban.

Efféle gondolatok jutnak az eszembe *most*, mikor nem vagyok Itáliában. A milanói dóm terén egyebekre gondoltam. Ott csak éreztem, még pedig kettőt. Hogy a ki teheti, szeptemberben ne menjen Itáliába, mert kánikula van, a másik érzés hazafi büszkeség vala. Milano elektromos vasútján előkelő betűkkel pompázik a Hunyadi János neve. Hogy örülne szegény sánta Korvin János, ha élne, hogy az öregapja nevét ime ennyire megbecsülik. Nincs is szebb az ízléses reklámnál; mily szépen hangzanék például a Dante-kolbász s hogy lelkesednének érte olasz honfitársai, ha mi igy hirdetnők Debreczen remekeit. De hát kis nemzetek örüljenek, ha egyáltalán emlegetik őket. Nem is tudom, hogy Hunyadi Jánost nem tartják-e itt valami nyugdíjas altábornagynak. E hitemre van is némi okom.

Utam az olasz szabadságharcz múzeumába vezetett. Végig néztem a sok érdekes tárgyat. Mazzini süvegjétől a 48-as ágyú talpfájáig megőriztek mindent. A milanói régi vár udvarának egyik sötét zugában van felhalmozva ez ereklyeanyag. Elől van a nagy kaszárnya. A vitéz urak épen ebédeltek, jó ízűen majszolgatván edényeikben. Nevetgéltek, egyik-másik felugrott, mikor boszantották, vagy a tálba nyúlt valamelyik nagyétkű szomszédja. Egyszerre mind elhallgattak, mert, nem tudni honnan, egy jól megtermett czirmos lépdegélt feléjök. Meganyjian áhítattal nézték a fényes szőrű kandúrt, a ki gyanútlanúl állott meg az asztal előtt. Öten is neki mentek, de az óvatos vadállat élt a gyanúpörrel s megszökött a gyalog vadászok elől egyenesen a múzeumba, a hol egy szekrény alá bújt. A szekrény ezt a feliratot viselte: «esercito Austriaco 1848.» s papir figurákban tünteti fel az osztrák sereg typusait. A gyalogosok közt ott vannak a mi 48-as kávészín barna atillás honvédeink is, mint *osztrák* katonák. Ezt nevezik történeti hívségnek s ezért kell 20 olasz értékű centesimot fizetni. Ingyen csak elnézi az ember a hazugságot, de fizetni érte?! Egyebekről, a miket láttam, nem szólok. Tudnivaló, hogy az olaszok mindig győzték a vereséget, de azért mégis a bakák futnak azokon a képeken, melyeket hazafias, de rosz festők vetettek vászonra. A históriai baklövéseket még valahogy elnézné az ember, hisz megesik az egyebütt is, — végzetem azonban elvezete egy tudományos kaszinóba, a hol különben épen úgy, mint Európa nem olasz részeiben is csak azok szoktak megfordúlni, a kiket már nem érdekel semmi, csak a betű. Tudvalévő pedig, hogy a betű éltet. Itt egy mostanság megjelent szemle tartalomjegyzékében megpillantám Budapest nevét. Azt mondja a tisztes szer-

kesztő, hogy lásd Ausztria alatt. Elhatároztam, hogy ezentúl Udinét Görzhöz csatolom s nem ismerem el az egységes Olaszországot. Erre a kijelentésre ugyan semmiféle sulyt sem fektetek, de ez az egyetlen módja, hogy olasz testvéreink némileg megálljanak — eddig oly szerencsés álmodozásaik terén.

Ez a mai Olaszország olyan, mint nyolcz, tíz rosz banknak a szövetkezete. A tizenegyedik, a melyik azután egyesítette a többit, viseli a többinek a terhét. Lombardia fizet, a többi meg nyomorog. Nem magam találtam ki ezt a bölcseséget: egy bolognai tiszttől hallottam, mikor hatodik virginia szivarját dobta el ama természetes oknál fogva, mert sehogysem égett.

olasz földéhséget is: megette a maga risottóját s most a más pecsenyéjét kívánja. Ismét politika. Már hogyne szólanék politikáról, mikor ott adták a kezembe ékes képes levelező-lapon a lelánczolt Triesztet, a mint a fehér ruhába öltözött Róma felé hunyorog, de az osztrák zsandár nem ereszti. Értem az osztrák zsandárt, de csodálom a *mai* Rómát. A régi rómairól azt mesélték nekünk, hogy egy épen meganyúlt farkas emlőjén táplálkozott. Nem is lett volna stylszerű ember az a Romulus, ha nem akarja vala felfalni az egész világot, de a mai római nemzedék — ha anyja nem emteti — legföljebb jámbor kecskék tején nő fel. Talán ezért a bakugrások? Mondják, hogy Fiumét is így «elkémondja: Mindennek megvan a maga gyümölcse, szőlőnek és észnek egyaránt. De én felvetem Hugetius középkori könyvcsőszszel azt a kérdést: van-e ész a hálátlanságban? Nincs, mert nem terem csak gyűlöléséget.

Különös, hogy az olaszt, a ki módjával tud csak szeretni, s mód nélkül gyülölni, azért egy idegen sem gyülöli. Legföljebb lenézik, mint a jómódu franczia, a ki a rongyos, de olcsó olasz munkásban olyanfélét lát, mint az amerikai a — sajnos csak ott — magyarrá kinevezett tótban; a német és angol szereti őket, hisz eleget hallottak őseikről az iskolában. Nem is utolsó látvány Traján utódait látni, a mint a forumon alusznak, avagy Sziénában szemtanú-

ÜNNEPÉLY A VÉRTANÚK SZOBRÁNÁL. Goszleth fényképe után.

AZ OKTÓBER 6-IKI ÜNNEPÉLYEK ARADON.

E kijelentéséből megértettem, hogy lombard ember. Kétségkívül más vidékbeli olasz hazafi a maga vidékének a fontosságát helyezte volna előtérbe. Messzire elvezetne a politika, ha belékapaszkodnám a szálaiba s fűzném odább, mig egy *tehát*-tal azután levonnám a következtetést, s közmegvetésnek tenném ki jóslataimat. Maradjunk csak a risottónál, mely a rizskása kedvelők szemében, azaz a szájában felér néhai Mazzini összes érdemeivel. A száj megérzi, hogy konkrét dologgal van elfoglalva, minden szeme az ételnek karakter, mely mintha mondaná: úgy-e, így kellek néked, vagy nem tegeződés esetén, a czimnek. S ha végeztél e szemenszedett költeménynyel, azt hiszed, hogy íme elég lesz belőle egy emberöltőre. Pedig pár percz múlva felriad az étvágy és szilárd alapon folytatod a lakomát. Ebből magyarázom én az

pesleveleőlapozták» tőlünk, de ezt nem láttam. Elismerjük, hogy olaszoktól kaptuk a kereszténységet, a középkori czivilizácziót, de az újkorban a szalámi-gyártásnál s közös — nálok már lomtárba került (kivánjuk, ne legyen igazunk, — *emlékeknél* egyebet ha adtak, állion elő vele, a ki tudja. Nem vetjük a szemökre; jó nép az olasz, de jól is felejt s csak arra emlékezik, a mire akar. Szegény III. Napoleon, bármint itél róla a történelem, az olaszokért valamicskét csak tett. Szobrot is emeltek neki, de röstellték nagyon s beletették a Brera udvarába Milanóban. Ott lovagol szegény egy álló helytiben, de az utczára nem eresztik; ugyan miért fogatta el magát. Victrix causa diis placuit, sed victa — Catoni? Magyarúl: a győztes mellé áll mindenki, mert Catók nincsenek. Marcus Aurelius a búskomor stoikus is azt

ként szerepelni, mikor sziénai szent Katalin városbeliei a lisztbörze előtt hangosan gondolkoznak. A magyar köznép bolondnak nevezi a taljánt, mert csak a pagliaccio fajtáját ismeri s ezzel kimondja, hogy annak minden szabad, azért még nevet is rajta. A spanyol szemében uzsorás az olasz, mert minden korcsmáros és kis vállalkozó olasz, Cortez utódjai pedig pihennek őseik elfonnyadt babérain. Mindezzel azonban nem törődik a római epigon. Vágja a követ s fát vágat a hátán. Olykor, mint a vadállat felugrik s azt marczangolja szét, a ki nem bántotta.

Firenzében a Cascina-parkjában barangolván, egy sztrájkoló omnibus-kocsis ismeretségére tettem szert, a kitől, nagy múzeumlátogató létemre, a korcsmát kérdeztem. Készséggel kalauzolt. Ha regényiró volnék, észrevettem volna szemében az áváz dühöt a tőkés társadalom ellen, de így csak azt írom le, a mit tőle

megtudtam. Silvio úr azelőtt való éjszaka ivott s kedves neje kiutasitá a házból, hogy térjen magához az Isten szabad ege alatt. Silvio úr az erősebb nemhez tartozván, engedett a felszólitásnak s aludt, de ez nem gátolta meg abbéli óhajom teljesítésében, hogy vendégem legyen. A sztrájk részleteire nem emlékezem. Kérdezém, mi a fizetés? Havi 50 lira, a mi pénzünkben 45-ös árfolyammal 27 frt 50 kr. Hány gyermeke van? Hét, felelé nem épen büszkén. Gyöngéden kérdezém okát abbeli buzgólkodásának, hogy miért viseli annyira szivén az olasz faj fentartását? Dühből, felelé. Uram, én 17órát is dolgozom napként, s a feleségem folyton veszekszik, hadd veszekedjék a gyermekekkel. Hát aztán, van mit enni? Én is éhezem, ők is (ebfiaknak dicsérte magzatait) csak hozzászoknak. Szocziális jellegű kijelentése csak egy volt, hogy holmi költőknek szobrokat emelnek, a

A jelzők országáról lehetetlen hűvösen beszélni. Az ember előszedegeti azokat a képeket és hasonlatokat, a miket nem ismert és eldugott vasúti szerzőkben olvasott s feltálalja. A mai olasz szellem, nem tekintve újfent emlitett jelzőit, melyek közűl az esorbitante, splendidissimo, brillante, stb. a közönséges: ösmerős produktum. Franczia az apja, a «Figaro» meg a «Gaulois», stb. a melegágya, a verismo-vá keresztelt naturalizmus a jelszava. Ha az ember lapjaikat olvassa, mindegyiknek van valami szellemes «csevegője», a kinek az a tiszte, hogy lehetőleg sok szóval és fordúlattal valami kevesset mondjon. Ez a franczia szósz, a mihez az olasz modorú sötét világnézletből jut egy darab pecsenyekép. Pedig az az originalis olasz világnézlet eredetileg tetőtől-talpig józan, kövér mosolygók felfogása volt a világról. Most aztán 20% Ibsen-kivonat, 5·5% Sudermann, 30·5%

most is megbocsátana, de az apaság nem tetszik neki s a gyermek eltávolitását követeli. Bracco úr az anyai érzelmeket tisztelvén, hősnőjével megtagadtatja a kivánságot. A tanár úr erre ott hagyja hitvesét s elmegy nyaralni erdők sűrűjébe, a hol egy vált asszonykával (kit megint az ura csapott be) holdvilágos esténként, zongora mellett elmélkednek a sziv fájdalmain. A vált asszony vezetéknevét Bracco úr discretióból elhallgatja, s csak Elenának nevezi. Azalatt azonban az ifjú gyermek — vérszegény apának örökletes bűnéért szenvedvén, így mondja ezt a doktor — meghal, miután Moretti urat a szenvedő anya kidobja, de előbb végig játsza a szenvedély ismeretes skáláját. A végén a tanár úr arra esteledik erdejében, hogy tisztelt neje felkeresi. A magányt megunta, tehát megbocsát s még arra is ráall, hogy a csábító nevét nem kérdi többé.

ÜNNEPÉLY A VESZTŐHELYEN. Goszleth fényképe után.

AZ OKTÓBER 6-IKI ÜNNEPÉLYEK ARADON.

szegény embernek pedig (úgy-e azt várják, hogy éhezni kell?) *nem*. Lombrosóskodhatnám még egyebekről is, de nincs miért elkeseredni az olasz nyomorúságon. Az összes latin fajok közt mégis ők a legszaporábbak s a mely nép megtanúlta az éhezést s nem pusztúlt el, az megél ezentúl is. Csak az a kérdés, hogyan? De a feleleten ők törjék a fejüket. Mi idegenek csak azt halljuk embereiktől, hogy mindenfelé szól az ének, hogy a hol csak szerét ejthetik, tánczolnak s nevetnek. Mindez mesterkélt dolog csupán, a dekadens őrületnek és végelpusztulásnak az eltakarása? Nem hiszszük. Az a nagy szinház, melynek Itália a neve, melynek a természet oly szép kulisszákat állitott a rendelkezésére, még mindig vonzza a publikumot, még mindig tapsol szinészeinek, s a tömegnek, — a khórusnak is. Igaz, hogy a régi repertoireja jobb volt, de az epigonok elvégre is leszármazottjaik.

Nem csoda, ha ily nagy mondásokra vetemedik az ember, ha talján dolgokról elmélkedik. Dumas + Zola-sav került hozzá 4% D'Annunzio oldattal; képzelhető a hatása.

D'Annunzio, a regényiró mellett most *Bracco* úr van divatban, mint szinműiró. Firenzében láttam «Tragedie dell' anima» czimű darabját. A tartalma az, hogy Nemi Katalin tanárné ő nagysága, kit Tina di Lorenzo ábrázolt kondensált keserű hangon, Moretti Ferencz úrral, egy léha járdataposóval — a ki üres óráiban arra a meggyőződésre jut, hogy neki haszontalannak kell lenni — megcsalja az urát, Nemi Lajos tanár urat. A tanár úrnak Moretti Ferencz úr jó barátja, neki szavalja el a kicsi trónörökösnőhöz intézett rosz, de érzelmes verseit. A jó barát, mint tényleges apa — mint az ily szituacziókban rendesen történni szokott — érdekkel hallgatja a rimeket s jó felebarát létére örül, hogy nem megforditva történik a dolog. Ő nagysága azonban bűnét megvallja, az árulót nem nevezi meg, s azzal az úrhölgyektől még ritkán használt okkal védi eljárását, hogy ez vérének, de nem lelkének a tévedése. A tanár úr már

A közönség négy ötöde kritikáját hangos fütytyel jelezte, Ando, kit mi is szeretünk, zsebre dugott kézzel várta, mig megbocsáthat. De nem engedték, lebocsátott függöny mögött kellett a szép Katalint megengeszteni. Ime az eredeti olasz drámairodalom egyik legújabb terméke. Tanúság és morál: az olasz közönség józanabb a drámáinál, s alaposan megúnta azokat az újmódi darabokat, a melyekben a férj mindig megbocsát.

A mint a drámában elfogyott az eredetit alkotó olasz teremtő erő, azonkép a zenében is helyet foglalt az idegen hatás. Csakhogy az olasz melodiát nem lehet megölni. Hiába borítják be a halat mayonnaise-al (jobb hasonlatot nem találtam), a hal-iz megérzik rajta. Most «Fedora» járja, a Sardou darabja megzenésítve, fiatal ember irta: Giocondi, ha jól emlékezem. Egyike azoknak az operáknak, melyek, noha modernek, megfekszik a fület s a lelket. Igaz hatása van s bejárja majd Európát. Több kritikát azért a két liráért, melyet székemért fizettem, nem

KOSZORÚK A VÉRTANÚK SZOBRÁNÁL. Kossák fényképe után.

AZ OKTÓBER 6-IKI ÜNNEPÉLYEK ARADON.

mondhatok, bár (nem lévén muzsikus) többet kellene írnom. Csakhogy akkor hol marad a képzőművészet?

A modern olasz képzőművészetet legolcsóbban a temetőkben s a piaczokon ismerhetjük meg. A hely minősége nem változtatja meg a tárgyi szempontokat. Egyik-másik síremlék ép úgy állhatna a piaczon, mint a hogy sok szobor inkább a temetőt diszíthetné. Mégis csak szép érzés, hogy egyik-másik város mily büszke a sírkertjére. Gyakran járom a temetőt idehaza is. Nem érzelgés szempontjából, nem gondolok én a halálra, enyészetre. Meglesz az amúgy is, minek még meditálni róla. Jól esik csöndben lenni, járni a sok ismerős közt s gondolatban elbeszélgetni velök. Az emlékezet csak a sírnál magánál újúl meg. Nem nézem a formáját, nem érint az elpusztúlás gondolata, csak azt tudom, hogy ime én még élek, s az illetőre való emlékezetem is él. Idegen földön már csak a néprajzi vonások s az általános emberi érdekelnek. Talján temetőkben szinte jókedve lesz az embernek, olyan csinosan, sorjában következnek itt a néhaiak. Szellős tornáczok falai mentén, a módosabbak külön kápolnákban, mintha meg lennének elégedve sorsukkal az illetők. Csak azokat a beesett képű, mellbajos 16—18 éves fiatal emberek élethű szobrait ne látnám; mi végből kell azt az utódoknak látni? Bolognában végig kisért a halottak bolognai csősze, megmegmutogatva a jelentősebb emlékeket, melyekre nem emlékezem már. Csak egy kivágott ruhájú 94 éves delnő szobra maradt meg az eszemben, a ki tél idején ily fiatalosan ment a színházba s ott meghülvén, abban halt meg, nem — öregségben. Egyátalán sokkal több az öreg asszony, mint az — mondjuk — öreg (s nem vén) ember. Ezt a tapasztalatot tisztelt kisérőm bátor volt Felséges Asszonyának: Margit királynőnek is eszébe juttatni, mikor ide látogatott. «Hjah — felelé — az asszonyok mindig betegek, de sohasem halnak meg.» Hogy örülnének a földteke férjei, ha az orvosok is ezt a nézetet vallanák, mikor a fürdőzés előkészületeiről van szó.

Temetőből torra szokott menni a gyászolóközönség. Utas ember korcsmával is beéri. Közép-Európában rendesen az «utolsó fillérhez» czímzett borhajlékok enyhítik a szomorúságot, itt a «Dárius kincséhez» vezettek el. A korcsmáros neve ugyan nem biztatott: Pécsinek hivják (Pecci), de a bora jó volt. Rajtam kivül még egy fáradt újságkihordó tolongott az üres szobában. Mivelhogy büszkén nézett végig rajtam: újságot kértem tőle. Adott azt is, de igen ajánlott egy könyvet, melyet Basso Móricz hadnagy állított össze Viktor Emanuel királynak eddig felállított s ezentúl felállítandó szobrairól. Megvettem az okúlás kedvéért is. A gyűjtemény nem teljes, de mégis bizonyságot tesz a «re galantuomo» népszerűségéről, mert 36 szobor képét adja. Alkalomszerű is e vállalat, mert múlt hó 10-ikén leplezték le a derék király egyik legnagyobb szobrát, törzshelyén a családnak: Turinban.

Ismeretes az elhunyt királynak az a mondása, hogy szivart és rendjelet nem lehet senkitől sem megtagadni. Az olasz községek meg úgy gondolkoznak, hogy nem lehet a királynak szobrot nem állítni. S 1878 óta megindúlt a Viktor-Emánuel féle szobroknak egy oly sorozata, hogy a jókedvű uralkodó — a ki, meg vagyunk felőle győződve, nem jól érzi magát a római Pantheonban — nagyot kaczagna szobrászainak erőlködésén. Viktor Emánuel a szó szoros értelmében rokonszenves *ember* volt, a ki ismerte, szerette, még az ellensége sem gyűlölte. Nevette a királyi méltósággal járó külsőségeket, nincs benne semmi a komédiásból, avagy a tragédiák hőséből. Megütötte a politikai fényereményt s megosztotta népével becsületesen. Teljesítette kötelességét, szeretett jól élni, nem sajnálta a pénzt senkitől. De szó a mi szó, inkább Emánuel volt, mint Viktor, nem az a győztes hadvezér, imperator, a ki imponál. Arról nem tehetett, hogy Adonis került, mikor ábrázata, ez a csak bajuszszal megmarczonásított jókedvű arcz megformálódott s a régi lovagias ősök deli alakja nem költ benne új életre. Ha Ő Felsége borotválkozott volna, nem hitte volna el senki királyi voltát. De így is mennyi fáradságába került a sok kőfaragónak, hogy valami elfogadható positiót gondoljon ki. Monzában peczkesen áll, Cremonában a balkezével kérdi: mit akartok? Vicenzában fáradtan fogja a csákóját, Molfettában köpenyeget adtak rá, Veronában biztatja a lovát, Legnanóban és Rovigóban roszkedvű, Novarában megint lován unatkozik, Padovában alapállása helyezkedik, Vittorióban s Trapaniban mellét veri, Ascoliban azt mondja: «ide ne jertek», Parmában Széchenyi Istvánunkra emlékeztet, Luccában írást adtak a kezébe, nagyon hasonlít itt derék barátunkhoz: Lovag Óváry Lipóthoz. A leccei szobor resolutus öreg urat például, Vercelliben magas oszlopon áll. Aostában vadász öltözetében látjuk. Genovában leveszi a kalapját. De nem folytatjuk. Van köztük jó is, p. o. nápolyi, ezen a király félreforduva mégis mutat némi harczias ságot. A turini szobor az utolsó; hosszú pör után készült el. Ezen a 37 méter magas szobron a király alakja 8 méter magas s egy dór oszlopon áll, alája egy szőnyeget tett a művész. Talán azért, mert a többin nincs s csak még ez a motivum hiányzott. A szándék azonban hazafias. Kiki megtette kötelességét: a város, mely pénzt adott, a szobrász, a ki elkészítette, a kormány, a mely leleplezte, a közönség, mely a beszédeket végighallgatta. S ez utóbbi nem kis érdem Itáliában sem. Vajjon sikerűl-e a kultussal a Savojai dynasztiát Turintól Palermóig meggyökeresztetni a nép lelkében? Kivánjuk. De tény, hogy midőn e nemzeti államban a történeti fejlődés kedvezett a különféle területek egyesülésének, a királyi eszme — elnézve Piemonttól — nem annyira a nép lelkében, mint inkább csak e szobrokban jut kifejezése. De tán elég is volt a sok reflexióból, — gyerünk haza. *Deli.*

ABAUJMEGYE KÖRLEVELE A PESTI MAGYAR SZÍNHÁZ ÜGYÉBEN.

Mikor az 1790/91-iki emlékezetes országgyűlésen egy Pesten állítandó állandó magyar színház eszméjét is megpendíttették, az akkor rendkívüli mértékben fölbuzdúlt nemzeti közérzület örömmel magáévá tette a nagyfontosságú ügyet, sőt Abaújmegye rendei 1793 május 10-iki közgyűlésükből lelkes körlevelet intéztek e tárgyban az ország többi törvényhatóságaihoz, hogy a tervezgetést mennél elébb valósággá érleljék.

Ez érdekes körlevél eredetije mind maig megvan az Abaújban előkelő szerepet vivő Puky-család levéltárában, honnan a körlevél másolatát a nevezett család érdemes tagja, Puky József úr, szives volt lapunknak beküldeni. Egész terjedelmében közzé teszszük a száz évvel ezelőtti kort és embereket jellemző iratot.

Nagy-Méltóságú, stb.

Nem kételkedünk benne, hogy a Pesti Magyar Teátromi Társaság Nagyságtokhoz, Kegyelmetekhez is folyamodott légyen azon könyörgőlevelével, mely által az országtól egy nemzeti játszó-szinnek ottan való felállítására szükséges segedelmet kér.

Ezen vármegyének egybegyültt Rendei helyesnek, és az egész Ország figyelmetességére méltónak találták a megnevezett társaságnak ebbéli kérelmét, kivánságát. Mert:

A nemzeti nyelvnek és erkölcsöknek állapotjával együtt jár és változik a nemzetnek sorsa. Ez olyan igaz valóság, a melyről mind a régi, mind az újabb idők s népeknek történeteire tekintvén, nem lehet kételkednünk. Az a nemzet, a melynek tulajdon és országos nyelve nincs, nemcsak nem szabad nép, avagy nemzet, de az európai okos * világban még csak arra sem tartatik méltónak, hogy nemzetnek neveztessék.

Már pedig tudva van és közönségesen tapasztalt s megismert igazság az, hogy a nyelvnek és erkölcsöknek gyarapítására, kimívelésére és a nemzeti jó szokásoknak fentartására a legfőbb, legkönnyebb s legbizonyosabb eszközök közűl, egy a jól rendelt nemzeti teátrom; ha az t. i. olyan, a milyennek kell lennie. Azért is neveztetik közönségesen a nyelv és erkölcsök oskolájának. Kiki tudja, mennyit tartottak, mennyit költöttek erre a tudományoknak és mesterségeknek néhai nagy tisztelői, az igazgatásnak fő mesterei és minden polgári társaságoknak oly sok tekintetben követésre méltó példái: a hajdani görög és római nép. Kiki látja a mai világban is, hogy nincs az európai pallérozottabb nemzetek közt csak egy is, melynek teátroma ne volna. Egyedűl mi magyarok vagyunk, kik e nélkűl szűkölködünk! Egyedűl mi láttatunk nyelvünk s erkölcseink elővitelének ezen egyik fő eszközével nem gondolni! Elnézzük, sőt észre sem akarjuk venni, miképen vesztegetik azokat széllyel az országban. Elnézzük, sőt tudni sem akarjuk, miképen nyomattatik saját országunknak fő városaiban azon jó hazafiaknak kis társaságok, kik ottan, nemzetünk s nyelvünkhez viseltető buzgó szeretetektől gerjesztvén, játszani kezdettek, és dicséretesen kezdett foglalatosságokat oly sok, oly méltatlan akadályok közt is mindeddig folytatták.

Ezektől s több efféle okoktól és tekintetektől (melyeket azonban előhoznunk nem szükséges) indíttatván, egy akarattal elvégeztük, hogy az említett nemzeti teátromnak felépítésére s állandó fentartására megkivántató summából reánk esendő részt mi örömmel magunkra vállaljuk s megadandjuk. Erre nézve, meg is határoztuk, hogy e közhaszonra tárgyazó szándéknak teljesitését a jövő országgyűlésre küldendő követeink által is sürgetni fogjuk.

Mely végezésünket Nagyságtoknak, Kegyelmeteknek atyafiságos barátsággal tudtokra adván, teljes bizodalommal vagyunk, hogy édes hazájok iránt viseltető ismeretes szeretetekhez képest ebbéli segedelmeket sajnállani nem fogják, hanem velünk egész hazafiúi készséggel egyet értendenek.

Olyan királylyal áldattunk meg, a ki, mintegy maga látszatik bennünket unszolni, hogy nemzetünk boldogságának talpkövét hová hamarább megvetni siessünk. Bizonyosan segélyteni fog Ő Felsége bennünket hasznos igyekezetünkben. Ne éljünk-e tehát a jó alkalmatossággal? Ne igyekezzünk-e mind magunk, mind maradékink sorsát ez által is boldogabb karba helyeztetni? Nyúljunk minden eszközhez, a melylyel édes hazánk s királyunknak javát, dicsőségét, gyarapíthatjuk. Különben eltűnik az idő; megtörténhetik ennek forgásával, hogy hijában lesz minden jó igyekezet. Késő bánat gyötri aztán szivünket; még onokáink is kárhoztatják tunyaságunkat, s hajdani szép nevünket gyalázat nyomja.

Ezek mellett Nagyságtoknak, Kegyelmeteknek atyafiságos barátságokba s további hazafiúi szeretetekbe ajánlván magunkat, állandóúl vagyunk

Kassán, Sz. György hava 10-ik s következő napjain, 1793 esztendőben folytatva tartatott közönséges gyűlésünkből.

Nagyságtoknak, Kegyelmetekek
kész kötelességgel való
atyjokfiai s baráti
Ns. Aba-Új Vármegye Rendei.

* Művelt.

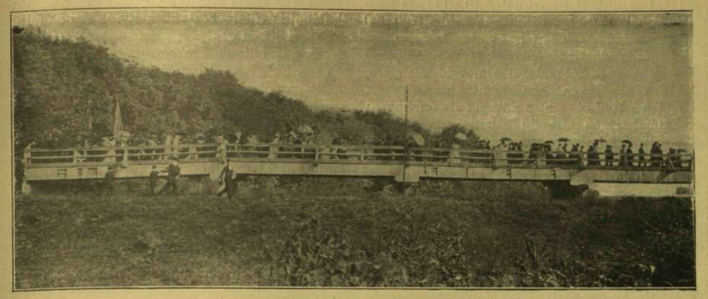

A MENET A VESZTŐHELYRE VIVŐ HÍDON. Kossák fényképe után.

A MAGYAROK KIVÁNDORLÁSA AMERIKÁBA.

Nem rég volt már alkalmunk ismertetni a *Hegedüs* Loránt országos képviselő tanúlmányát, melyet a magyar kivándorlásról a «Budapesti Szemlé»-ben tett közzé. A szerző most folytatja észleleteit a nevezett folyóiratban, ezuttal főleg annak a fejtegetésére terjeszkedve ki, hogy miért vándorolnak hát ki tőlünk az emberek Amerikába?

E czélból beutazta az ország több részét, nevezetesen a Felvidéket, hogy behatóan tanúlmányozza az ottani megélhetési s egyéb viszonyokat, melyek a kivándorlás előmozditására nézve befolyással lehetnek.

Itt szerzett tapasztalatairól érdekes, sokszor megdöbbentő részleteket hoz tudomásunkra, a melyek közűl ismertetjük a következőket:

Trencsénmegyében a kisuczai járás jár elől a kivándorlásban, miután a népesség, oly sűrű, hogy mintegy 10,000 lélek van a szűk s nagyrészt terméketlen völgybe beszorítva.

Magából a beszterczei völgyből évenként kivándorol 100—200 család, köztük jómódú gazdák, a kiket a Galicziából jövő fakereskedők üzelmei egyszerűen kiforditanak a «zsinór-erdőkből», a melyek úgyis oly aprók és oly bonyolúlt birtoklást mutatnak, hogy — egy igen jellemzetes mondás szerint — «mindenki a más erdejéből lopja saját fáját». A föld-éhség oly nagy, hogy egy hold ára 800 forint, annak ellenére, hogy a «birtokok» valóságos szilánkokban vannak szétszórva a kopár hegyoldalakon, hol okszerű gazdálkodásról épen oly kevéssé lehet szó, mint használható utakról. Nem akarom leírni azokat az uzsoráskodásokat, miket a korcsmárosok és fa-szállítók kölcsönei jelentenek, sem azt nem feszegetem, hogy a 150 %-os egyházi pótadó mennyiben használ a vallásosságnak; hanem a szomorúságból elég lesz ennyi: a lakosok közűl senki sem adhat el gabonát, oly kevéske terem, sőt majd mindig venniök kell; húst évenként legfölebb a két nagy ünnepen látnak, de 5—6 évig is el kell élniök húsétel nélkül; kőházak nincsenek; a földet csak fűrészporral és fenyőlombokkal trágyázhatják; januárra rendesen elfogy a málé s akkor kezdődik a koplalás, sőt ilyenkor nem birnak venni, eczet helyett pedig éretlen szilvával és körtével savanyítják az ételt; 42 község közűl csak hatnak van oklevelés tanítója; mindabból pedig, a mit mi «magyarság»-nak nevezünk, annyit sem kaptak eddig, hogy — kérdezősködésemre — egy pár öregen kívül senki sem hallotta Kossuth Lajos nevét!

Zborón, az egyik «amerikai», ki 1200 forintot hozott haza, itthon ismét jól találja magát darócz-ruhájában s kérdéseimre azzal válaszolt, hogy «egész világon nincs oly Krajna (ország), mint Magyarország, ha — itt pénz van», de e mellett oly ellenszenvvel viseltetnek a faluban minden ellen, a mi állami, hogy az államtól nem várnak már semmit, csak — a földosztást. Egy másik helyütt emberem, ki «szegénységért» ment ki már két izben, hétszáz forintján kívül pánszláv újsággal is megrakodott az Új-Világban, de azért jó hazafi maradt. Hogy rövidség okából csak még egy harmadik falut említsek, Beszterczéről 500—600 férfi volt Amerikában s a hazahozott pénzt arra használták, hogy kifizessék adósságaikat, a mely a fakereskedők csalárdságából és a sok osztozkodásból maradt rajtuk, azután pedig nagy bádogkereszteket csináltattak a temetőbe.

Liptómegyéből az alispán adatai szerint vagy 750 ember van Amerikában, leginkább Csorbafalváról és Tarnóczról. Minthogy e megye jellegét az adja meg, hogy kevés középbirtokos van, az ősi gentry legnagyobbrészt tönkre ment, míg másfelől némely község nagyobb erőket birt megszerezni: akként ez az állapot visszatükröződik a mi kivándorlási mozgalmunkban is. A parasztok egy része ugyanis asztalos- és kovácsmunkához is ért, nincs annyira megszorulva és ezért faluját «városnak», a községházát városháznak mondja s városi emlékei Amerikában sem hagyják el. Innét van, hogy legtöbbje két év mulva ismét visszajön, hoz vagy 500 forintot, a mivel azután tisztességesebben rendezi be lakását, úgy hogy a házak egyharmada (Tarnócz) kőből van. Egyik liptómegyei faluban hallottam azt a különös okát a hazavágyódásnak, a melyhez hasonlót két világrészben nem találtam; nevezetesen arra a kérdésemre, hogy miért jött vissza Amerikából, emberem igyen válaszolt: — «Mert ott kétszer is kellett naponként húst ennem, azt pedig nem lehet kibirni.»

Szepesmegye késmárki járásában a kivándorlásnak egyik főfészke: Zdjár (1352 lélek), a honnét egy évben átlag nyolczvan lakos költözik el Amerikába s a hová, meglehetősen pontos számítás szerint, évenként 35—38,000 forint jön be a tengerentúlról. Az elhurczolkodás 1884-ben kezdődött, mert az alsó földek már mind egy korcsmárosnak voltak elzálogositva, s ezeket a földeket akarták kiváltani a kivándorlók; meg is tették ezt, hanem a kivándorlás nem maradt abban. Lássuk most, hogy mi jót hozott a kivándorlás? Először is azt láthatjuk, hogy itt bizony nem veszett el a dollár ereje, hanem a hazatérés első tivornyái után, okosabb dolgokhoz is fogtak az «amerikánusok»: kiváltották telkeiket, a szobákat kipadlózták és — a mi szinte hihetetlen — kinyitható ablakot és takaréktűzhelyet csináltak. Ezek azok a jelek, a melyekről az «amerikai» ház megismerszik.

Szepesmegyében még az ó-lublói járásban tanulhatunk igen sokat. Jakobian község rettenetesen összeszorult, egymás közé ékelt faházai az ő nagy nyomorúságukkal mindent megmagyaráznak. A háromezernégyszáz lakos közül ezernyolczászáz vándorolt már ki; ebből alig egy tizedrész ha visszajön s azok is ritka esetben lesznek állandó lakók, mert — sem helye, sem munkája, de még levezető útja sincs a népességnek. A mozgolódás 1882-ben kezdődött s oka a földéhség és a kereset hiánya volt. Eleinte sok pénz jött vissza, sok ember hazatért, de miután faipart nem sikerült teremteni, a kivándorlók kezdtek künn maradni, a visszajövő pénzt meg hol elpocsékolják, hol hevertetik.

GYÜLEKEZÉS A VESZTŐHELYEN. Kossák fényképe után.

AZ OKTÓBER 6-IKI ÜNNEPÉLYEK ARADON.

A PÓKSELYEM.

A párisi nemzetközi kiállításon többek között egy teljes öltözet is lesz, mely kizárólag pókhálóból készült s mely a pókhálónak használhatóságát állítólag kétségtelenné teszi.

Nem oly új dolog ez. Igen természetes, hogy a pókhálónak értékesítésére már régóta gondoltak s vannak régi feljegyzések is a kisérlet megtételéről. Igy 1665-ben Nürnbergben az asszonyok előszeretettel viseltek kék szalagokat, melyek egy abban az időben nagyon elterjedt pók hálójából készültek. A múlt század elején egy Bon de Saint Hilaire nevű montpellieri tekintélyes polgár meg is kezdte a pókok mesterséges tenyésztését s a háló feldolgozását szappan, salétrom és gummi segítségével s az igy elkészitett anyagokat 1709-ben beküldötte a párisi akadémiának megvizsgálás végett. A vizsgálattal megbizott Reaumur azonban nagyon gyakorlatiatlan találmánynak tartotta, mivel szerinte az igy készült fonalak nem elég vastagok, 90 pókháló kell, hogy a selyemfonal vastagságához hasonló legyen s 18 ezer, hogy olyan vastag lehessen, mint a közönséges czérna. Gyakorlati szempontból tehát legalább 12-szer több pókot kellene felhasználni, mint selyemhernyót s erre egész Franciaország legyei sem volnának elegendők. De a pókszövet nem is oly jó szerinte, mint a selyemé, nem oly fényes s oly egyenes.

Reaumur jövendölése nem vált be. Termeyer Raymond abbé már 1762-ben kimutatta, hogy a pókhálóból igen finom szövetet lehet készíteni, bár természetesen nagy fáradsággal, így ő maga 30 év alatt csak 673 gramm pókselymet állitott elő. A század végén azonban Rolt már 6000 méter pókfonalat mutatott be a londoni Sotiety of Arts ülésén, mely fonalat 22 pók készített, kevesebb mint két óra alatt, csakhogy ezek délamerikai pókok voltak. Ugyanilyen pókok selyméből d'Orbigny természetbúvár készittetett magának egy nadrágot, mely nagyon tartós, kényelmes volt.

Körülbelől ötven évvel ezelőtt, midőn a selyembogarak között pusztító betegségek kezdettek uralkodni, szorgalmasan kutattak a selyembogár helyettesitője után s egész sereg pillét fedeztek fel, melynek lárváit hasonló czélra lehetett használni. Még ma is forgalomban vannak ezek a szövetek «vad selyem» név alatt s ezek közül a Yamamay selyemből évente 22,000, a khinai tussahból 1.400,000, az Erio selyemből 95,000, az indiai tussahból 700,000 kgr. megfont selyemfonal van forgalomban. Ugyanezen időtájban fedezték fel azokat a pókokat, melyeknek hálója legalkalmasabb a fonásra. Ezek a Nephila madagascarensis nevű pókok Madagaszkár szigetén. A nőstény öt czm. hosszú s hálóját főkép tojásainak védelmére készíti. Camboné franczia misszionárius ezen madagaszkári pókok hálójából készíti az ujabb szövetet. Egy pók 27 óra alatt 4000 méter szálat készít, melynek súlya 17° C melegnél és 68° légnedvességnél 3·36 gramm s ruganyossága 12·5%. Ebből a szövetből állítja ki Nausonty a már fentebb emlitett menyasszonyi ruhát. Ebből a pókselyemfonalakból készítették már régebben is a Chalais-Meudon parki katonai léghajók köteleit. Antananarivoban, Madagaszkár fővárosában, az ipariskola rendszeresen akarja ezt a pókselyem ipart fejleszteni.

A madagaszkári pókokon kívül a délszaki vidék sok állatát lehet ily czélra felhasználni, de mindezeket lehetetlen volt még Európában meghonositani. Otthon a tenyésztő hely rendesen 15° melegségű nyolczszögletű szoba, melyben chloroform, aether és amylalkohol folyadékot gőzölögtetnek el s telerakják eledelül szolgáló rovarokkal. Egy pók átlag 120—150 méter fonalat enged, egy kilogramm selyem előállitására 25,000 pók szükséges s igy a fonal hoszsza három millió méternél nagyobb. A selymet megfehéritik és fénylővé teszik. Egy kilogramm ára jelenleg még 2000 frank.

Khinában van egy pirosas pók, melynek sárgás selymét már régóta használják, mivel nagyon erős és olcsó. Ázsia és Ausztrália egyes részeiben a Neglidengis malabarearis nevű pók fonalából készítenek selyem forma, de durva szövetet, melynek ára a gyapjuéval egyenlő. Dél-Amerikában az Epeira családhoz tartozó pókok (ezekhez tartozik a mi keresztes pókunk is) készitenek erős, ruganyos és fényes fonalakat, melyeket szintén felhasználnak. Olaszország egyes helyein a kagylók (prima nobilis) anyagát használják a selyem pótlékául, de ezek igen drágák s inkább kuriózumként készítik őket egyes árvaházakban, részben valódi selyemmel vegyítve.

A pókselyem rendkívül finom, legalább ötszörte finomabb a selyembogárénál, de azért erősebb s néha igen csinos tárgyakat lehet belőle készíteni. Eugenia császárné egykor Mauritius sziget lakóitól kapott ajándékba pókhálóból készített kesztyűt, mely általános feltünést keltett. Ma ez az ipar még nagyon kezdetleges, de az utóbbi években szemmel láthatólag emelkedik s nem lehetetlen, hogy pár évtized múlva a pókselyem már rendes forgalmi árúczikk lesz.

EGYVELEG.

* **A világ legnagyobb lakháza** most New-Yorkban a posta- és a városház-tér közelében épült. A ház 26 emeletű; magassága 128 méter. Az építési anyagok sulya 56,000 tonna. Az óriási épületben ezer különféle kereskedelmi iroda van, melyekben négy ezer ember elfér. A vízvezeték, valamint a villamos világítás, nemkülönben a személy- és teherszállító emelőgép működtetésére szolgáló gőzgép 900 lóerejű.

* **A vasúti mozdonyoknak vízzel való ellátása** aránylag sok időt kíván; miért is az úgynevezett amerikai «ultra rapid» (leggyorsabb) vonatok gépeit menetközben a sinek mellé helyezett víztartókból töltik meg. Ezen költséges és azért mégsem eléggé biztosan működő szerkezet helyett Code franczia vasúti mérnök egy oly önműködő szivattyút talált fel, mely a mozdony víztartóját egy percz alatt megtölti.

* **A nemzetközi léghajózási társulat két nagy léggömbjébe** okt. 1-én Berlinben Berton és Hergesell egyetemi tanárok is felszálltak. A tudósok 6600 méter magasságban 28 fok hideget észleltek s öt órai léghajózás után ismét a földre ereszkedtek le.

* **A leggyorsabb járatú személyszállító gőzhajó eddigelé** a Hamburg—Amerikai társulat «Kaiser Wilhelm» nevű gőzöse volt. Most egy más társulat Stettinben egy 33 ezer lóerejű hajót építtet, mely a Hamburgtól New-Yorkig való útat öt nap alatt fogja megtenni.

* **A régi jó időkből.** 1654-ben egy Svédországba szökött lengyel nemes kiadását sajátkezűleg írt levélben kérte János Kázmér lengyel király Károly Gusztáv svéd királytól. A svéd király a levelet elolvasva, észrevette, hogy a lengyel király saját czímeinek felsorolásához három et ceterát tett, az ő nevéhez azonban csak kettőt. Ezen a «sérelmen» annyira dühbe jött, hogy rögtön megizente a háborút, mely hat teljes évig tartott s rendkívüli véráldozatba és pusztításokba került.

* **A legfényesebb ebédlője** van a világon Cubat franczia vendéglősnek a párisi Elyseumban. Cubat régebben az orosz czár szakácsa volt s házát 12 millió frankért vásárolta. A falakon kizárólag híres festők eredeti művei láthatók.

1848/49-IKI HONVÉDEK. Kossák fényképe után.

AZ OKTÓBER 6-IKI ÜNNEPÉLYEK ARADON.

TRANSZVÁL.

A Jóremény-foknak Diaz Bertalan által 1486-ban történt fölfedezése után több mint másfél század múlva telepedtek le az első európaiak Dél-Afrikában. Az angolok 1590-ben vették hatalmukba a Jóremény-fokot I. Jakab királyuk nevében; de ennek semmi nagyobb következése nem lett. Jóval később néhány angol és portugál szállott meg e vidéken részint maga jószántából, részint mint oda vitt fegyencz. A voltaképi telepités akkor kezdődött, mikor a kelet-indiai kereskedő társaság hajó-állomást létesitett ott. Majd 1648-ban egy holland hajó e partok mellett szerencsétlenül járván, a megmenekült hajósok a szárazföldre mélyebben behatoltak s a vidéket igen megkedvelvén, tapasztalatukról hírt adtak a kereskedő társaságnak, mely 1651-ben egy csapat gyarmatost küldött hozzájok, kik aztán megvetették a mai Fokváros alapját. Utódaik 1793-ban független gyarmatnak kiáltották ki Fokvárost és környékét, de az amiensi egyezség 1802-ben Hollandia fenhatósága alá helyezte őket, majd pedig 1815-ben Anglia ragadta magához az egész Fokföldet.

A holland gyarmatosok azonban nem akarván tűrni az angol igát, tömegesen fölkerekedtek s jó messze éjszakra, az Oranje folyó mellé, onnan pedig 1834-ben még fölebb a Vál (Vaal) folyó környékére vándoroltak s ott egy földmivelő (boer) köztársaságot alapitottak. Igy keletkezett a mai *Transzvál* (Válon túli) köztársaság.

E köztársaság természetes határai: délen egy darabon az Oranje folyó, odább a Vál és annak egy mellékfolyója; éjszakkeleten és éjszakon Ma-Tabele szerecsen országtól jobbra a nagy Limpopo (krokodil) folyam egészen addig, a hol a felföldet elhagyja; keleten a magas Lobombo hegy, mely a zuluk földjétől választja el; délkeleten a Buffalo folyó, melyen túl Natal terül, és nyugaton a be-csuan szerecsenek földje.

Mikor 1848-ban a Boomplats melletti csatával az Oranje melletti szabad állam politikai függetlensége elveszett, az ottani holland boerok Transzválba menekültek és főnöküket, Pretoriust, kinek fejére az angolok 50,000 frankot tüztek ki, köztársasági elnökké választották. Ennek nevét viseli első városuk, Pretoria.

Anglia 1852-ben elismerte Transzvál függetlenségét; de mivel a boerok a benszülöttekkel háborúskodtak és mert földjükön gazdag aranybányákat fedeztek föl, Anglia csakhamar ürügyet talált a beavatkozásra és 1877-ben kiterjeszté fenhatóságát Transzválra is. A boerok ezt eleinte tűrték; de nem sokára önkormányzatot követeltek s annak kivivására fegyvert is fogtak. Az igy támadt véres küzdelmet 1880-ban a *londoni egyezség* fejezte be, mely a két ország viszonyait oly módon szabályozta, hogy Transzvál csakugyan megkapta önkormányzatát s fölvette a *Délafrikai köztársaság* czimet.

Anglia azonban nem nyugodott. Ez előtt három évvel Jameson állitólag az angol kormány tudta nélkül betörést intézett a boerok földjére, de kudarczot vallott. Ez az eset újabb ürügyet szolgáltatott Angliának, hogy alattvalói érdekében új követelésekkel lépjen föl Transzvál ellen. E követelések már közismeretűek. Az angolok erőszakoskodása a végletekig elkeserítette a boerokat, kik a háborútól sem riadnak vissza, hogy az elnyomástól megvédelmezzék országukat, mely nemcsak mezőgazdasági terményekben, hanem aranyban is igen gazdag, bár örökös harczban kell állniok a környező vad törzsekkel s alig győznek védekezni a *czecze* nevű légy ellen, mely gyilkos csípéseivel rendkívül pusztítja házi állataikat, főleg lovaikat és juhaikat.

A köztársaság területe 16 tartományra van fölosztva, melyeket általában azok főhelyéről neveznek el. Választó jogot csak benszülött, vagy olyan bekötözött fehér emberek gyakorolhatnak, a kik öt évig állandóan ott laknak és a honosításért járó 625 frankot lefizették. Szintén csak az ilyeneknek van joguk a néptanács (volksraad) tagjait választani. E tanácsba képviselőkül csak olyan férfiak választhatók, a kik legalább 30 évesek, Transzválban születtek, vagy ott 14 év óta laknak, protestáns vallásúak és a köztársaság területén ingatlan birtokuk is van. Minden tartomány három képviselőt választ s minden bányakerület igazgatósága is egyet-egyet. A néptanács, vagy országgyűlés Pretoriában ülésez; hivatalos nyelve a holland. A köztársaság elnöke öt évre választatik s hatalmának gyakorlásában egy öttagú államtanács, egy államtitkár, egy katonai főparancsnok, egy bányaügyi miniszter és az országgyűlésnek két kiküldött tagja szolgál segitségére.

Dél-Afrikának keleti nagyobb felét ábrázoló térképünk *Transzvál* és *Oranje* szabad államot mutatja a velök szomszédos területekkel együtt, pontosan föltüntetvén a nagyobb helységeket s a vizi és szárazi útakat.

A vasútak közt legnagyobb s már is legfontosabb az angoloknak Fokvárosból éjszak felé futó s Transzvál nyugati oldala mellett végig haladó vonala, mely azonban még csak Rhodesia, a híres Rhodesről nevezett angol tartomány közepéig van kiépítve, azon túl ellenben Kairóig csak tervben van. Ez az óriási vaspálya, ha elkészülhet, végig fog futni az egész Afrikán. Más vonalak a Fokföld Erzsébet és Alfréd kikötőitől és East-Londontól, továbbá Durban natali kikötőből és a Delagoa-öböltől Pretoria felé futó vonalak, melyeknek Transzvál területén levő folytatásai és azok elágazásai mind a boerok tulajdonai.

PRETORIA ÉS JOHANNESBURG.

Transzválban kevés a város. A boer régi pásztornép, mely még most is legnagyobbrészt tanyán lakik, s annyira szereti a szabad életet, hogy a zárt falak között nem érzi jól magát. Ez a sajátság magyarázza meg, hogy még az ország fővárosában, Pretoriában is aránylag kisebbségben van a boer lakosság, kivévén akkor, midőn az országgyűlés együtt van. Máskor a város utczáin főleg német vagy angol szót hallani.

Pretoria város különben épen nem nagyvárosias, hasonló a mi nagy alföldi mezővárosainkhoz. Kiterjedése igen nagy, mert csaknem minden ház mellett nagy kert van gazdasági épületekkel, valóságos bérház alig akad. Legérdekesebb s egyszersmind legnagyobb épülete a kormánypalota, ebben vannak úgy az országgyűlésnek, mint a főtörvényszéknek és a különböző miniszteriumoknak hivatalos helyisége, tehát ott központosul az egész ország politikai élete. A boerok vezéremberei az országgyűlés tárgyalásai közben is zavartalanúl folytatják dolgukat hivatalaikban s csak akkor mennek be az országgyűlés ülestermébe, midőn az ő hatáskörükbe vágó ügyek kerülnek napirendre. Különben ezek az országgyűlések is sokkal rövidebbek, mint másutt. 3—4 hét alatt elvégeznek minden fontosabb dolgot s aztán a képviselők haza mennek tanyáikra. A patriarkhális rendszernek és életmódnak jelképe az is, hogy Krügernek, a nagy tekintélyű elnöknek, ki már 15 éve áll az ország élén, pretoriai lakháza egyszerű földszintes ház, melyet az idegen előtt csak az előtte őrt álló katonák tesznek némileg feltünővé. A többi középületek, köztük az egyetem és múzeum is egyszerűek, sőt részben kezdetlegesek.

Érdekes ellentéte a fővárosnak az ország legnagyobb városa, *Johannesburg*. Pretoria lakosainak száma nem rúg 15 ezerre, Johannesburgé legalább 80 ezer, sőt időszakonként 100 ezernél is több. Pedig ezen a helyen 15 évvel ezelőtt

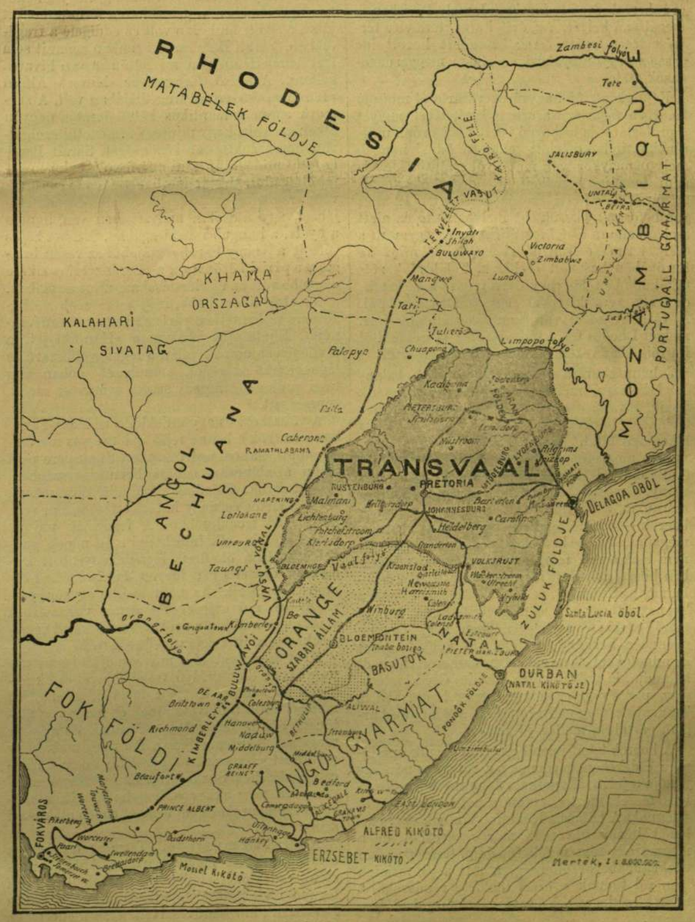

TRANSZVÁL ÉS A SZOMSZÉDOS TERÜLETEK TÉRKÉPE.

A KORMÁNYZÓSÁGI PALOTA PRETORIÁBAN.

még nem lakott senki s felvirágzását egyenesen a területén és szomszédságában levő gazdag aranybányáknak köszönheti. Itt már csak az utczák szélessége és a piaczokon megforduló boerok nagy száma emlékeztet Transzválra; az egész város inkább amerikai jellegű, de bizonyos rendetlenség uralkodik benne és a gyors fejlődés más nyomai még feltűnőbbek itt, főkép azért, mert az utczák igen szélesek s némely rész beépítetlennek látszik; de e mellett igen előkelő üzletek láthatók, közöttük nehány divatárú kereskedés oly kirakattal, mely Párisban is megállaná helyét. Az óriási aranytermelés természetesen egész sereg kalandort hozott ide össze s nagyon gyakori a hirtelen meggazdagodások esete.

Képünk az új nagyváros vásárterét mutatja be. Ez a vásártér vasárnap kivételével, melyet a protestáns és hitbuzgó boerok szigorúan megülnek, minden délelőtt tele van falusi néppel, mely némelykor igen messziről szállítja ide eladni tanyája termékeit. Rendesen ökörfogattal járnak s a helyi szokás szerint 8—12 állat van befogva szekerük elé, mely az utazás alatt szoba, kamara és teherszállító kocsi egyaránt s ezért természetesen jóval nagyobb, mint az Európában használt szekerek. Találunk közöttük különben ló- vagy öszvérvonta kocsikat is, de ezek sem kisebbek az ökrös fogatoknál. A vásártér közel van azon vasút állomásához, melyet Rhodes Cecil tudalevelőeg a Fokföldtől Kairóig akar vezetni egész Afrikán keresztül.

Johannesburgra nézve legjellemzőbb kalandor lakossága, melynek nagy részét az angolok teszik. E város nemcsak külsőleg ellentéte Pretoriának, hanem még inkább szedett-vedett lakossága által. Ezekre gondol főkép a boer, midőn megvetéssel szól az «uitlander»-ekről (külföldiekről), kiknek pártfogója az angol kormány, s most a boeroktól ki akarja eszközölni számukra a szavazatjogot, melyet azonban a boerok — önállóságukat féltve — nem akarnak megadni. És a boerok aggodalma alapos is, nem csak azért, mert az aranyláz következtében hozzájuk tódult idegenek nagy száma csakhamar politikailag is föléjük kerekedhetnék s Transzvál boer jellegét megszüntethetné, hanem mert ezekben az idegenekben még nagyon gyenge a hazafias érzelem, sőt nagyobb részt az angolokkal tartanak. Dr. Jameson hirhedt kalandja, ki tudvalevőleg Rhodes Cecil biztatására pár évvel ezelőtt mintegy lopva akarta Transzvált meghóditni, főkép a johannesburgiak pártolása mellett jött létre.

A boerok tehát jelenleg nemzetiségük önállósága érdekében küzdenek s a két város mintegy jelzője a jelen állapotnak. Johannesburg veszélyes fészek, mert ellentéte a patriarkhális boer világnak. A háborús hírek folytán sok ezer ember költözött ugyan ki már e városból, de a megmaradt rész is félig-meddig, természetesen titokban, belső ellenség, a mit a pretoriaiak igen jól tudnak s ezért többféle rendszabályt hoztak esetleges belső zavargások megakadályozására.

SARAH BERNHARDT BUDAPESTEN.

A hírneves franczia színművésznő újabb időben nem elégszik már meg azokkal a szerepekkel, melyeket művészetének természete juttatott neki osztályrészül. Sikereit azzal akarja öregbíteni, hogy valami újat, rendkivülit mutasson be, olyat, a milyet még nem látott a világ.

Legújabban merész lépésre szánta el magát: férfiszerepekkel próbálkozik komoly színművekben. A mily szokásos volt mindig, hogy a bohókás operettekben a primadonna férfiszerepeket játszik, ép oly hallatlan volt ez eddigelé a tragédiában. Sarah Bernhardt azonban semmit sem tart lehetetlennek, a mi feltünést van hivatva kelteni. Az első férfiszerepe Musset Alfréd «Lorenzaccio» czimű tragédiájában volt. A szomorú sorsú romantikus költő darabja nagyon alkalmas volt, hogy mintegy átmenetül szolgálván, hozzászoktassa a közönséget, Sarah Bernhardtot mint férfit látni s férfi voltának illúzióját elfogadni. Mert e darab főereje nem a cselekvény tragikumában, nem az előadás drámai erejében vagy filozófiai mélységében van, hanem a nyelv, a hangulat liraiságában. Musset bájos verseit a «nagy Sarah» szájából szivesen hallgatta a párisi közönség s a «Lorenzaccio» sikere nagyobb volt az új előadásában, mint a régiben.

Az első siker újabb, még merészebb vállalkozásra serkentette a párisiak kedvencz művésznőjét. Eljátszotta Shakspere «Hamlet»-jét, a a világirodalomnak talán a legnagyobbszerű és legnehezebb szerepét, a melynél jobban alig teszi próbára szinpadi szerep a művész erejét, képességeit.

A vállalkozás nagy érdeklődést keltett Párisban nemcsak a benne rejlő ujdonság és merészség miatt, hanem azért is, mert Shakspere nem olyan általánosan ismert Francziaországban, mint nálunk. Előadják darabjait, olvassák is, de az a tartós és mély hatása ott sohasem volt, mint más irodalomban. A francziák tudnak a legkevésbbé alkalmazkodni más népek gondolkozásához, ők őrzik legféltékenyebben irodalmuk eredetiségét idegen hatásoktól. Elismerni elismerik, ha nem is oly egykönnyen, az idegen mű szépségét s aztán visszatérnek saját nagy íróikhoz s azokat veszik körül szeretetük, csodálatuk egész melegségével.

Most legnépszerűbb művésznőjük ismertette meg őket a dán királyfi tragédiájával és ők lelkesen tapsoltak. Hogy a tapsból, a sikerből mennyi szólt a művésznőnek és mennyi a költőnek, azt nehéz volna eldönteni, de az már magában is érdeme Sarah Bernhardtnak, hogy a Hamlet eljátszásával közelebb hozta a francziák izléséhez Shaksperet. Ez az érdeme megmaradna még akkor is, hogyha alakítása művészi szempontból nem érné el egyéb alakításai szinvonalát.

A párisi siker nagy volt. Természetes, hogy a calaisi csatorna másik partján, Angliában is élénk érdeklődéssel figyelték Sarah Bernhardt legújabb alakitását. S valószinű, hogy Sarah Bernhardt, kiben művészi tehetsége mellett igen élénk érzék van az üzleti érdek iránt, számitott is arra az érdeklődésre, melyet az angol és amerikai közönségben kelthet, és arra a haszonra, mely onnan pénztárába befolyhat. Hiszen az angolokat kétszeresen is érdekelheti az ő Hamletje: idegen művész játszsza legnagyobb költőjük, nemzeti büszkeségük művét és ez az idegen művész — nő. Csakhogy az angolok előtt nehezebb dolog is igazi sikert elérni, mert a ködös Albion legnagyobb művészei már hosszú idők óta vetekednek Shakspere hőseinek alakításában s a kritikai mérték ott jóval magasabb is e téren, mint másutt.

Sarah Bernhardt eljátszotta Londonban is Hamletet. Esemény volt ott is föllépte a szinházi életben, az angol társaság színe-java tódult előadásaira. Ünneplés, taps volt bőven, a sajtó is rokonszenvesen nyilatkozott róla. De azért az angolok inkább rokonszenves érdeklődéssel nézték az újszerű alakitást, mint valami érdekes különlegességet, és nem igazi lelkesedéssel. Az ő közfelfogásukban nem ez a franczia szellemhez alakitott s elnőiesített Hamlet él, hanem a nagy angol színészeknek, Garricknek és társainak Hamletje.

A külső siker azonban megvolt és Sarah Bernhardtnak nem volt oka megbánni vállalkozását. A londoni előadások után, mint nevezetesebb alakitásait szokta, most Hamletet is bemutatja Európa más városaiban is s azután minden valószinűség szerint Amerikába is elmegy vele.

Útja során Budapestet is fölkeresi, a hol művészetének nagy és hálás közönsége van.

Ezúttal már negyedszer játszik Budapesten. Az előző három ízben a Népszinházban lépett föl. 1881 novemberében jött ide először s ekkor négy darabban játszott: a «Kaméliás hölgy»-ben, a «Lecouvreur Adrienne»-ben, a «Frou-Frou»-ban és a «Hernani»-ban. Másodszor 1888. novemberében ugyancsak a «Kaméliás hölgy»-et, továbbá «Fedorá»-t, «Francillon»-t és a «La Toscá»-t adta elő, harmadszor pedig 1893 április havában a «Vasgyáros» és a «La Tosca» főszerepeit alakította. Mind a három vendégszereplésről jó emléket vitt haza: a budapesti közönség, melyet műélvezetében az is támogatott, hogy az előadott darabokat a hazai szinházak előadásaiból is jól ismerte, lelkes ünnepléssel fogadta. Sajtó és közönség egymást igyekezett fölülmúlni a dicsőítésben.

Most a «Magyar Szinház»-ban fog föllépni. A közérdeklődés természetesen főkép «Hamlet»-je felé irányúl, a melyet kétszer fog adni. Ebben a szerepében mutatja be képünk, nem különben az a művészi plakát is, mely most a főváros hirdető oszlopain s tábláin jelenti az érdekes vendégszereplést. A finoman rajzolt hirdetmény *Mucha* Alfonznak, a morvaországi születésű, Párisban élő festőművésznek munkája, a kit Sarah Bernhardt fedezett föl és tett híressé s kinek számos ilynemű műve a képzőművészeti társulat egyik közelebbi kiállításán keltett általános tetszést.

Folyó október hó 16., 17., 18., 19-ik napjain lép föl *Sarah Bernhardt* a «Magyar Szinház»-ban. «Hamlet»-en kívül két régi, híres s Budapesten is ismert szerepét fogja játszani a «Kaméliás hölgy»-ben és a «La Tosca»-ban.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Kálvária. Költemények. Irta *Porsche Vilmos.* Budapest 1899. A kötetet hazafias versek nyitják meg, melyeket derűlt hangú szerelmi dalok s családias költemények követnek. Már-már csodálkozunk a gyűjtemény czímén; de a költő ege csakhamar beborúl, hitvese meghal s két szép gyermeke; ettől-fogva sokáig alig hallunk mást, mint «a lázadt ember vad keserveit». Lassanként azonban feledni látszik, a szatirikus tréfás, vidám hang mind gyakrabban szólal meg verseiben, nem valami sok szerencsével, mert az elmésséget gyakran helyettesíti a durvaság. Verseinek értéke nagyon különböző. Költői tehetsége nem elég erős, nem elég biztos; föltétlen dicséretet érdemel azonban lángoló magyar hazafisága, mely lelkének nem egyszer szárnyat ad. Álljon itt mutatványúl a kötetből a következő költemény:

A Rákóczi-hársak alatt.

I.

Égig érő, hires, vén százados hársak —
Áldom istenem, hogy valahára látlak!

A miért epedtem, annyit sovárogtam
Nappal-éjjel . . . ébren vagy édes álmomban

Im betelt . . . Hamarább, mint hihettem volna:
Látlak titeket. Itt álltok, itten sorba.

Alattatok járok-kelek andalogva,
A multra gondolok . . . fényes századokra . . .

Dicső kor! Fényedet lelkem itt kesergi . . .
Szegény hazám! Esdő szód nem érti senki.

Köny tolul pillámra, fel-felnézek rátok —
Néma áhítattal hallgatom danátok . . .

II.

Mi ez? Lelkem hevül, ég, kigyúlad arczom —
Csatába induló hősök dalát hallom.

Egyre közelebb jő . . . Hah! fülembe csendül . .
Édes hangokon zeng a — honszerelemrül.

Oly bűbájos, lelkem úgy el-elringatja . . .
Hah! megint, megint! . . . a tárogató hangja.

Szivetrázón zokog, bejár hegyet-völgyet . . .
Szavára a hősök seregestül jönnek.

A diadalszomjas nyalka szép kuruczhad:
Lelkesítő hangja mellett büszkén ugrat.

Élén bálványozott vitéz fejedelme —
Kinél honát senki jobban nem szerette.

Kora legszebb fia — öröm nézni rája,
Legdicsőbb, legbátrabb hőse, daliája!

Tespedő honának — nézzetek feléje —
Utolsó csillaga . . . utolsó reménye!

III.

Honszerelemnek nincs fényesebb példája!
Mint egy félistenre, úgy nézek én rája . . .

Fehér paripája beh kényes alatta,
Tüzes tánczot lejtve, ugrat a labanczra.

Szép mesének hinném, ha idegen volnék —
Hol vagy te csodás kor? hol vitéz, bátor nép?

Ott robog, halálnak szemébe nevetve.
Oh, drága kép! Örömköny csillog szemembe . . .

A hazáért, rajta, előre leventék,
Oh, bárcsak én is tiveletek mehetnék!

Mai számunk regénytárában *Verne* Gyula egyik érdekes regényének, a «Zöld sugár»-nak közlését kezdjük meg, s még ez év folytán be is fejezzük. E regény a gyönyörű skót szigeteken játszik s a skót főuri körök életéből van merítve. A meze érdekességén kívül különösen megragadja az olvasó figyelmét a skót, sziklás, tengerostromolta szigetek vadregényes szépségeinek leirása. Közleményeink az eredeti párisi kiadás rajzaival lesznek illusztrálva.

A Budapesti Szemle októberi kötetében «A toll és könyv» czimen *Heller* Ágost írja az első czikket, ismertetvén Besant elődkelő angol iró könyvét, melyben a szerző és kiadó közti viszonyt fejtegeti és azt, hogy az irók művei, melyek sokszor csak időmultával hoznak anyagi hasznot a kiadónak, nem mint kereskedelmi értékek tekintendők. *Hegedüs* Loránt harmadik közleményben folytatja Amerikában tett megfigyeléseit és nagybecsű adatait az ottani magyarokról «A magyarok kivándorlása Amerikába» czím alatt. *Heim* Péter, a magyar posta volt főigazgatója érdekesen elmélkedik «A levéltitokról», a mi koránsem oly határozott fogalom, mint hirtelenében gondoljuk, mert nem csupán azt foglalja magában, hogy a levél fölbontását tisztesség és törvény védi. Külön kérdés, hogy levél-e a nyilt levelező-lap, az utalványokra és szállító levelek szelvényére írt közlemények; ki a levél jogos tulajdonosa, az-e, a ki írta, az-e, a kinek szól, vagy levéltitokhoz való joga van-e egy harmadiknak, a kiről szól; ki köteles megőrizni a levéltitkot, a postás, az állam más közege, vagy magán személy is; meddig terjed a titoktartás, a tartalomra, a levelezők személyiségére, vagy egyáltalán arra, hogy valaki levelet küldött vagy kapott; milyen esetben bonthatnak föl levelet harmadik személyek? E sokféle jogi kérdést Heim a nemzetközi gyakorlat és felfogás nagy anyagával világítja meg. *Baksay* Sándor közli magyaros ízű és versformájú Homér-fordításának egyik új részét: az Iliász hetedik énekét, egyszersmind a bevezetésben válaszol fordítása bírálóinak. A füzet további tartalma:

Kropf Lajos értekezése az angol könyvtárakról. *Szigetvári* Iván czikke «Cyrano de Bergérac» Rostand nagyhatású drámájával foglalkozik, melyhez hasonló sikert 1830 óta, a mikor Hugo Viktor «Hernaniját» adták, franczia szinpadon nem ért el még színmű. A Nemzeti Szinház is készül előadására. A szépirodalmi közlemények közt egy orosz elbeszélést, «A mese vége» olvasunk *Lonczay* Elek fordításában; költeményeket *Lévay* Józseftől. «Az Arany-szoba» czimen, és *Kozma* Andortól, ki «A kovács» czímü balladáját közli. *Farkas* Jenő «Munkásviszonyok egy amerikai gyárban» czím alatt a munkáskérdéshez szól hozzá. Az «Értesítő» rovat az ujabb könyvek közül *Jókai* «Költeményeit» birálja, s négy külföldi művet. A «Budapesti Szemle» *Gyulai* Pál szerkesztésében és a Franklin-Társulat kiadásában jelenik meg. Előfizetési ára egy évre 12 frt, félévre 6 frt.

A Magyar Történeti Életrajzok-ból az ez évi folyam második füzete jutott az olvasók kezébe. *Fraknói* Vilmos folytatja benne *Werbőczi István életrajzát.* Egészen új okiratokat és adatokat használt hozzá, s a híres magyar jogtudós életpályája és érdemének méltánylása e munkában jelenik meg először hozzá méltóképen. Fraknói művét sok érdekes illusztrácció érdekesíti.

Orvosok, elbeszélések. *Abonyi* Árpád, a jónevű novellista és szinműíró adta ki e czímen ujabb elbeszéléseit, összesen huszonkettőt egy kettős kötetben. Az életből, a mindennapi világfolyásból rajzolja azt a beteges társadalmat, melyet a divatos áramlatok hajtanak s ereje kevés, vagy semmi s orvosokra volna szükségök. A történetekben van jellemző mind az alakok rajzában, mind az eseményekben, elbeszélés hangja is rokonszenves. A kettős kötetet az Athenæum-társaság szép kiállításban bocsátotta közre s ára 2 frt.

A tiz szobor. A Franklin-Társulat kiadásában megjelenő «Történelmi Könyvtár» czímü vállalat legujabb füzete, melyet *Varga* Ottó tanár írt, azok életrajzát, jellemzését közli népies előadásban, a kiknek Ő Felsége elhatározása szerint szobrokat fognak emelni a fővárosban. A füzet számos képet is tartalmaz s különösen ifjuságí olvasmánynak alkalmas. A csinos kiállítású munka ára 40 krajczár.

Magyar irók élete és munkái. *Szinnyei* József nagy életrajzi lexikonából az 57 ik füzet jelent meg. Ez a VII-ik kötet 2-ik füzete s a *Köves* és *Krizsko* nevek közé eső 259 irónak életrajzát foglalja magában. Az eddig megjelent 57 füzetben 12,163 irónak életrajza és munkáinak jegyzéke van felsorolva. A munka Hornyánszky Viktor könyvkereskedő kiadásában jelenik meg és egyes füzet ára 50 krajczár.

Üdvösség útja. Ilyen czímü oktató és imakönyv jelent meg a felnőttebb katholikus lányok számára. Szerkesztették *Papánek* Ferencz és dr. *Zelliger* Vilmos budapest-terézvárosi káplánok. Kiadta a Lampel-féle könyvkereskedő czég. A csinosan kiállított, képekkel is ellátott imakönyv ára vászonkötésben 1 frt 20 kr.

A szocializmus erkölcsi alapja. Ily czímü tanúlmány jelent meg a balassagyarmati könyvnyomda-részvénytársaság kiadásában, Balassa-Gyarmaton. Szerzője dr. *Tirtsch* Gergely, 77 oldalon tárgyalja benne a szocializmust protestáns, vallás-erkölcsi szempontokból. A füzet ára egy korona.

A Dreyfus-pör, a rennesi hadbiróság tárgyalásainak gyorsirói följegyzései. A világraszóló pört csaknem szóról-szóra közli ez az 534 lapot betöltő, negyedrét alakú könyv. Kiadja a «Magyar Hirlap» kiadó hivatala, s ára 1 frt 50 kr.

VÁSÁRTÉR JOHANNESBURGBAN.

Barabás és Molnár képeinek kiállítása. Október 15-ikén nyilik meg a műcsarnokban *Barabás* és *Molnár* József képeinek kiállítása és november első napjáig tart.

A *Barabás-kiállítás* meglepő gazdag, s nem is várták, hogy a magánosok ily nagy számban küldik el a tulajdonokban levő képeket. Négy termet foglalnak el ezek és tiszta képet nyujtanak egy hetven éves művészi pályáról. A kiállítás jövedelmét a Barabásnak emelendő siremlékre forditják. Ugyanezzel a kiállítással együtt mutatják be *Molnár* József, a nemrég elhunyt veterán festő hagyatékát, mintegy 350 darab festményt, vázlatot. Ezek a művész sokoldalúságáról tesznek tanúságot, a mennyiben vannak közöttük egyházi, történelmi, bibliai, genre- és tájképek, mely utóbbiak között kiválók a tátrai és alpesi tavak világa, de érdekes a 30—40 tanulmányfőből álló gyűjtemény is.

Vígszinház. A Vígszinház megnyilik olykor a komoly múzsának is. Október 12-ikén a híres norvég költő, *Ibsen* három felvonásos színművét adták elő, «*A kis Eyolf*» czíműt, melyet Lándor Tivadar fordított magyarra. Nem dráma, mert tárgya, filozófiai iránya a színpadon elfogadható formátölteni nem bír, bármily nagy erővel van csoportosítva, jelenetezve. Elbeszélésnek, regénynek való a szegény kis Eyolf szomorú története, s mindaz, a mi ehhez hozzá fűződik, a sok bölcsészeti fejtegetés, társadalmi felfogások kritikája, világnézlet hirdetése. Az alakok nem a dráma kívánta csont és vérből valók, hanem jelképiesek.

Almers egy bölcselkedő földbirtokos, ki az emberi felelősségről elmélkedik, nagyon bűnösnek tartja magát és a feleségét, a szép Ritát, mert kis fiuk, Eyolf, ez az okos, kedves gyermek, nyomorék. Nem vigyáztak rá eléggé, mikor igen kicsiny volt, hanem ölelkeztek. Ez alatt az asztalról leesett a gyerek, sánta és púpos lett. Almers a feleségét okolja, a ki szép és csábos. Rita ezért nem is szereti a nyomorék gyereket. A drámában a házaspár lelkiismeretének háborgását festi Ibsen. ki már öreg ember lévén, szigorún nézi a szerelmet, sőt eliteli a fiatal házasokat. A lelkiismeret megtestesítője Eyolf. Szülei nem szeretik, félnek tőle. Kizökkent lelkek vergődését és vonaglását látjuk. Nincs nyugalom, habár egész odaadással ápolják és nevelik a gyermeket. Végre a kilencz éves fiú a tengerbe fúl. Ez is oly misztikus a patkányirtó asszonynyal, ki elbeszéli, hogyan csalja a patkányokat a vízbe. A gyermek lelke izgalomba jön, s fölhevűlt fantáziája belekergeti a vízbe. Csak mankóit hozzák vissza, az marad szüleinek. Az üdeség és vigasztalás nélküli történet bántó sulylyal üli meg a néző lelkét, mely soha sem tudja vádolni a házaspárt, a kik szeretik egymást és nem fogadja el Ibsen kegyetlen szigorát. A játszóknak nem sok alkalmat nyújt a darab, hogy alkossanak, mert hisz a főszerepekhez nincs cselek vés kötve, csak foltonos háborgások, lelki kételyek, a gyász egyhangúsága. Ezeket igyekezett *Gál* Gyula és *Szerémi* Gizella kiszinezni és a szürkeségből kiemelni. A kis gyermeket egy fiatal lány, *Halász* kisasszony játszta kellemesen. *Lenkei* Hedvig, *Göth* kaptak még szerepet és *Hunyadi* Margit, ki a patkányirtó asszony misztikus szerepét tökéletessé tette. Az előadás és a kiállítás jó volt, a nagyobb hatás hiánya a darab természetében rejlik.

A szinházakból. A Magyar Szinházban *Sarah Bernhardt* e hó 16-ikán kezdi vendégszereplését. A *Népszinházban* pedig okt. 26—31-ike közt ját-

szik a másik hires tragika, az olasz tragika, *Duse* Eleonora. Mind a két művésznő saját külön társulatával lép föl.

Népszinház. Szeptember 29-én a népszinházban egy franczia énekes bohózat került színre. «*A tüzoltó.*» írták Cottens és Gavoult, fordította Béldi Izor, zenéjét szerzette *Varney*. Nem tett számbavehető hatást. A szövegben úgy látszik sok olyan rész van, melyet csak a franczia és párisi viszonyok jó ismerősei érthetnek. Ilyen egy délamerikai köztársaság elnöke, ki képtelen katonai egyenruhák viselésével akarja emelni tekintélyét. Ez alighanem Faure néhai elnök paródiája. A mese is nyilván vonatkozásban van valami szinházi történetre, tudniillik, hogy valaki százezer frankban fogad arra, hogy egy nap alatt csókot kap egy szép szinésznőtől. Ez a fogadás a leleményesség nélküli szöveg meséje. Az uri ember fölhasznál egy szinpadi babonát, mely abból áll, hogy ezen a napon a szinésznők megcsókolják a szinpadi tüzoltót. Megvesztegeti a tüzoltót, felöltözik annak ruhájába és megkapja a csókot. De elveszíti a saját szép feleségét, a ki boszúból a házibarát udvarlását fogadja el. A mese zajos jelenetekkel van ellátva. Többet ér a mesénél Varney zenéje. *Küry* Klára, *Z. Bárdy* Gabi, *Blaha* Sári tetszettek szerepökben; a férfiak közül *Szirmai*, *Németh*, *Vidor*, *Kenedich* és *Raskó*.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia a három hónapig tartó nyári szünet után okt. 9-ikén ült ismét össze, báró *Eötvös* Loránd elnöklésével.

Szily Kálmán főtitkár először is az időközben elhunyt tagokról emlékezett meg. Négy tagját vesztette a nyáron az Akadémia: *Bunsen* Róbert külső tagot, a kiváló khémikust, *Mihalkovics* Gézát, a budapesti egyetem tudós tanárát, *Patterson* Arturt, az egyetemen az angol nyelv tanárát, s végül *Pulszky* Károlyt, a kiről így emlékezett meg a főtitkár: «Messze idegenben egy szomorú élet ért szomorú véget. Elhunyt Pulszky Károly. Éles elméje, mélyrehaló szakértelme emelték őt fel, gyönge szive, elborult elméje sujtották őt le. Küldjünk egy engesztelő sóhajt a jeltelen sirra.» Aztán jelentést tett a szeptember végéig beérkezett pályamunkákról. A *Péczely-regény pályázatra* a következő pályaművek érkeztek: *Werner* Gyula «Megvirrad még valaha» és «Kendi Imre házassága» czimü regényei; *Baksay* Sándortól «Dáma», *Babay* Kálmántól «A Visky-lányok», *Váradi* Ödöntől «Hamupipőke», *Vértesi* Arnold: «A királyi tanácsosék» czimü regények. A gróf *Teleki*-pályázatra 10 vígjáték és egy szomorújáték érkezett. A *Farkas-Raskó*-pályázatra 43 hazafias költemény; a gróf *Karátsony*-pályázatra 42 drámai mű. Ezenkivül a *Lévay-pályázatra* kettő, a *Lukács* Krisztina-pályázatra egy, a kereskedelmi csarnok pályázatára öt, a Vigyázó-pályázatra kettő és a Vitéz-pályázatra egy mű.

A jelentések tudomásul vétele után az összes ülés véget ér s az *első osztály* ült össze *Szász* Károly elnöklete alatt. Egyetlen tárgya volt, *Bayer* József levelező tag székfoglaló értekezése «*A nemzeti játékszin, mint közügy*» czim alatt, mely a szerző nagyobb munkájának, a Nemzeti Szinház történetének egyik része.

Bayer érdekesen szólt a magyar játékszin létesítésének nehézségeiről, a század elején, a mikor a táblabirák tiltakoztak a magyar ruhának alakoskodásra való fölhasználása miatt. «Minek az? — mondták, — apáink nyolczszáz éven át el voltak nélküle, meglehetünk mi is». De eljött az 1839—40-iki országgyűlés s a nemesség a nemzetivé avatott magyar szinészet segítésére négyszázezer ezüst forintot szavazott meg. A fölolvasó szólt az irodalmi hatásokról, a melyek alatt a szinészet közügygyé lett s Széchenyi István erre vonatkozó, még ismeretlen levelezésével és naplójegyzeteivel, Guzmics Izidor naplójával érdekesítette fölvett tárgyát. A felolvasást a hallgatóság megtapsolta.

A Jószív-egyesület, mely mindig elől jár ott, a hol az inséget és nyomort enyhíteni kell, most is, mihelyt értesült a Duna okozta áradások miatt hazánk egyes vidékein történt károkról, sietett segíteni a szűkölködőkön. A komárommegyei árvízkárosultaknak 5000 forintot, a győrmegyeieknek 1500 forintot és a pozsonymegyeieknek 800 forintot, összesen 7300 forintot küldött az illető megyék főispánjaihoz. Az egyesület ez évben már 19.000 forint segélyt utalványozott.

SARAH BERNHARDT MINT HAMLET.

MI UJSÁG?

A király Budapesten. A király e hónap 14-én este indúl külön udvari vonaton Bécsből és 15-én reggel hat órakor érkezik a fővárosba. Ő Felsége még ugyanazon a napon délelőtt tizenegy órakor jelen lesz a karmeliták angyalföldi templomának felszentelő ünnepségén. A karmeliták templomának fölszentelésére eljön *Mária Jozefa* főherczegasszony is, a templomépítő bizottság védőnője.

A királyné síremléke. *Zala* György műtermében már kész a síremlék, melyet a magyar nők állítanak a királynának a bécsi kapuczinusok sírboltjában levő koporsójára. A síremléket, mely körűlbelül öt méter magas, a királyné és Rudolf trónörökös koporsója között helyezik el. A művész sikerrel oldotta meg azt a feladatot, hogy a két koporsóban nyugvónak tragikus életét kibékítően jelképezze. A síremlék fekete márvány-alapon nyugszik. Szép renaissance oltár előtt gyászoló géniusz és imazsámoly. Az oltáron töviskorona. Az oltár fölött egyszerű kereszt s e mögött az istenanyának glóriától körűlragyogott álló alakja, tökéletes szépségű és szelid kifejezésű Pieta. Az oltár jobbján szalagokövezte pálmalevelek emelkednek. Balról árnyékot ad egy szőlőlugas, mely alatt rózsák és krizantémumok terjeszkednek. A síremléket e hó 12-ikén a hölgy-bizottság tagjai gróf *Teleki* Sándorné és *Emich* Gusztávné vezetésével megtekintették. Közelább *Vaszary* Kolos herczegprimás és a kormány tagjai nézik meg Zala legújabb művét, mely csakhamar az öntő-műhelybe kerül, mert legkésőbb áprilisban a király kivánságára rendeltetési helyére szállítják. A bevésendő írást Vaszary primás szövegezi.

A legifjabb főherczeg. *Mária Valéria* főherczegnő, a király leánya, e hó 9-ikén délután négy órakor Wallseeben egészséges fiúgyermeknek adott életet. Mária Valéria herczegasszonynak most öt gyermeke van: három fia és két leánya. 1890-ben Ischlben ment férjhez Ferencz Szalvátor herczeghez. A király e hó 14-ikén reggel a keresztelőre Wallseebe utazik, s este onnan indul Budapestre.

Az első miniszterelnök szobra. A mikor a szomorú emlékű Újépületet rombolni kezdték, már közóhajként nyilvánult, hogy Batthyány Lajos grófnak, Magyarország első miniszterelnökének és a szabadságharcz vértanujának e helyen emeljenek szobrot. Ennek az óhajnak a megvalósítása újra fölhangzott most a vértanuk félszázados emlékezetének gyászünnepén. Báró *Atzél* Béla a szoborra ezer forintot adott, s mint fővárosi bizottsági tag Budapest október 11-iki közgyűlésére a következő indítványt terjesztette elő:

«Határozza el a közgyűlés, hogy Batthyány Lajos gróf, az első alkotmányos miniszterelnök, emlékére Budapesten és lehetőleg a volt Ujépület terén társadalmi segítséggel szobrot emel. A szobor költségeire a maga részéről 25.000 forintot szavaz meg, a társ-törvényhatóságokat körlevélben kéri föl az adakozásra és egyúttal bizottságot alakít, mely a társadalom bevonásával a gyűjtés és szobor-fölállítás ügyét intézi.» Az indítványt élénk helyesléssel fogadták és javaslattétel végett a tanácshoz utasították.

A vértanúk ünnepe a fővárosban. Okt. 6-ikán a polgárság és ifjuság Budapesten is kegyeletesen ünnepelt, mert ötven év előtt itt szenvedett ki gróf Batthyány Lajos miniszterelnök. De a legközelebbi vasárnapra, okt. 8-ikára maradt sírjának megkoszorúzása, hogy minél többen vehessenek részt az ünnepélyben.

Október 8-án délután a Lipótvárosban, az Újépület helyén gyülekezett össze a menet a Báthori-utcza felé eső részen, azon a tájon, hol Batthyányt agyonlötték, egyesületek, társulatok fekete lobogók alatt, vagy saját lobogóikkal, melyekre fátyolt kötöttek. Ide jött Matuska Alajos alpolgármester is, Váczról pedig dr. Zádor János polgármester vezetett küldöttséget. Az egyetemi ifjuság sorakozva vonúlt a térre. A nagy tömeg egyre növekedett, s 3 órakor indúlt meg szép rendben, hazafias dalok éneklése közben. A váczi körúton, Andrássy-úton, Erzsébet körúton és kerepesi úton vonult végig. Mindenütt új és új tömegek csatlakoztak hozzá. A temetőt is előre ellepte már a sokaság. A főváros Batthyány mauzoleumát földiszíttette fekete leplekkel, fűzérekkel, a többi vértanú sírjára is koszorúkat helyezett. A mauzoleumon ott volt még egy elővirágokból font koszorú, szalagján e felirattal: «Felejthetetlen atyjának — Ilona leánya.» Ezt özv. Beniczky Gáborné, szül. gróf Batthyány Ilona helyezte oda. Maga is megjelent első férjétől való fiával, gróf Keglevich Bélával. A képviselők közül a függetlenségi pártiak jöttek el. Az ünnepi beszédek végeztével letették a koszorúkat. Mire Batthyány mauzoleumánál az ünnepély véget ért, már este lett. Többen elmentek a többi sírokhoz, Csányi László, báró Perényi Zsigmond, Woroniecky Mieziszláv herczeg sírjához, a kilencz vértanú közös sírjához. E sírok meglátogatása és megkoszorúzása már a késő esti órákban történt.

Az október 6-iki aradi ünnepélyekről közölt képeink egyike az 1848—49-iki honvédek csoportját tünteti föl. Közöttük nehány országos képviselő ül: az első sorban középen Kossuth Ferencz, balján Thaly Kálmán, s a hátuk mögött a harmadik sorban magányosan Barabás Béla. A többiek, a kik a képen megörökítvék, alig egy pár kivételével, mind 1848—49-iki honvédek, kik nagy számmal gyülekeztek össze az ünnepély alkalmából Aradra. E kép *Kossák* József aradi fényképész fölvétele. A vértanuk szobránál és a vesztőhelyen lefolyt ünnepélyről közölt képeink *Goszleth* István fölvételei, ki az ünnepélyre Budapestről Aradra utazott. Az ünnepélyről közölt többi képeink mind *Kossák* aradi intézetének fölvételei után készültek.

József főherczeg levele Gyarmathy Zsigánéhoz. Ritka kitüntetés ért egy magyar úrinőt, Gyarmathy Zsigánét, a ki úgy irodalmi, mint társadalmi működése révén különben az egész országban köztiszteletnek örvend. Simon Péter tanár megjelenendő könyve számára kérte Gyarmathynétól József főherczegnek hozzá írt leveleit, Gyarmathyné természetesen a főherczeg beleegyezésétől tette ezt függővé. Egyúttal jelezte azt is, hogy azon levelek, melyek a főherczegnek Gyarmathyné iránti dicséreteit tartalmazzák, — kihagyandók lennének. Erre vonatkozik a főherczeg alábbi levelében az egyik passzus:

Ó-Tátrafüred, 1899, 30. IX.

Nagyságos asszonyom!

Bocsánatot kérek, hogy egy kissé késtem a válaszszal, 25-én írt szíves levelére; de az őszi hadgyakorlatok befejezésével, 24-én jöttem ide és azóta elvadultam a magas Tátra bérczei között, úgy, hogy csak tegnap este hajtott haza a zöld-tótól a szakadó eső. Simon Péter tanárt barátaim sorába számítom és ismerem minden munkáját. Legnagyobb készséggel és örömmel engedem meg, hogy mindazon leveleket, melyeket Nagyságodhoz intéztem, új művében közzébocsássa, sőt épen azokat tessék neki átadni, a melyekben magyar őszinteséggel megmondtam az igazat Kalotaszeg órangyaláról! Azok főkép beillenének a közművelődési történetbe. Mindig örömmel látom a kalotaszegi munkákat és itt, a feleségem villájában fokozott mértékben láthatni a szép varrottasokat. Magamat további becses emlékébe ajánlva, csókolom a kezeit és maradok váltig legőszintébb tisztelője *József főherczeg*.

Jókai Olaszországban. *Jókai* nejével együtt Olaszországban időzik most. Legutóbb Nápolyban volt, honnan e héten készült déli Olaszországba. November elejére tér vissza Budapestre, hol új szállást béreltetett magának. Jókai eddig vejével, Feszty Árpád családjával együtt lakott a Bajza-utcza ismert kis palotájában, melyben oly sokszor gyűltek össze a művészet, irodalom és közélet emberei. A kis palota most csendes. *Feszty* Árpád a jeles művész és neje, szül. Jókai Róza egyidőre Olaszországba költöztek. Feszty Árpád Firenzében akarja elkészíteni egy újabban tervezett nagy festményét.

A magyar pavillon a franczia kiállításon. A párisi világtárlat területén a pavillonok közül a magyar pavillon épült föl legelőször. A mult héten készültek el vele s *Návay* Aladár kormánybiztosi megbizott ezer frankot osztott ki a munkások közt.

A kolozsvári egyetem klinikája. A kolozsvári egyetemnek nagy hiánya volt, hogy megfelelő kórházzal és belgyógyászati előadáshoz való termekkel nem bírt. De most már elkészült a belgyógyászati klinika, a szülészeti klinikával együtt, s berendezik rövid idő alatt a többi klinikát is. A régi, roskatag kórház helyén épült az új intézet két millió forint költséggel.

Az első előadást okt. 7-ikén *Purjesz* Zsigmond igazgató, a belgyógyászat tanára tartotta benne. Az egyetemi hallgatóságon kívül nagyszámú, előkelő közönség töltötte meg az amfiteátrum-szerű pompás termet. *Purjesz* tanárt, a ki húsz esztendeig az ócska kórházban tartotta előadásait, most zajos üdvözléssel fogadták. Purjesz nagy hálával szólt a törvényhozásról, mely a törvényt megszavazta és különösen Wlassics miniszterről, kinek elég volt a régi kórházat egyszer látnia, hogy segítsen a tarthatatlan állapoton.

***Madártani gyűlés Szerajevóban.** Magyarország, Ausztria és a megszállott tartományok madártani megfigyelő-állomásainak tagjai számos külföldi szakember és érdeklődő részvételével szeptember hó 25—29-én Szerajevóban gyűltek össze, hogy a madárvonulás megfigyelése ügyében végzendő munkálatok és az eredmények feldolgozása egyöntetűen, egyforma elvek szerint történjék, egyszersmind pedig, hogy a jövő évben Párisban tartandó III-ik nemzetközi ornithologiai kongresszus elé terjesztendő javaslatok felett is tanácskozzanak. E főczél mellett azonban egyéb fontos tárgyai is voltak ennek az összejövetelnek. Ez alkalommal volt először a maga teljességében a Balkán-államok madárvilága kiállítva; e páratlan gyűjteményt (nyolcz ezernél több madárpéldány) *Reiser* Otmár, a szerajevói múzeum állattani osztályának őre, a Balkánfélsziget különböző államaiban végzett kutató útjain gyűjtött össze 12 évi munkával.

Herman Ottó kezdeményezésének köszönhető, hogy ez összejövetel létrejött s ő volt az, a ki biztosította a gyűlés maradandó tudományos eredményeit. A gyűlés alkalmával a magyarok részéről *Herman* Ottó, *Hegyfoky* Kabos, *Gaal* Gaszton, *Schenk* J., *Chernel* István tartottak értekezést, a külföldi szakférfiak közül is többen. A szorosan szakmunkálatokon kívül a rendezők különböző kirándulásokról is gondoskodtak, melyek közül mindenkinek felejthetetlen fog maradni a Skakavac vízesés fölséges tájára való lovaglás, hol a 96 méter magasságból alázuhanó vízesés szomszédságában — jobbra is balra is — a remek sziklafal közepén, a hatalmas *saskeselyű* fészkei kandikálnak elő. Szintúgy emlékezetes marad a Herczegovinába tett kirándulás, a nagyszerű Narenta-völgy és Mostar hamisítatlan keleti érdekessége. Néhányan ezután lelátogattak Kattaróig, mások pedig bejárták a madártanilag oly nevezetes Mostarsko blato és Utovo blato tavak vidékét, résztvettek az 1800 méternél magasabb Vetež hegységben rendezett medvevadászaton, megnézték a fenséges Buna-forrást Blagájnál s csak azután tértek Dalmáczia partvidékéről hajón a hazába.

SARAH BERNHARDT MINT HAMLET.

Mucha Alfonz plakátrajza.

Apaffy György síremléke. Érdekes műemlék van a Nemzeti Muzeum oszlopcsarnokában. *Apaffy* György néhai külügyi főispán Apaffy Mihály erdélyi fejedelem atyjának Almakeréken, Ugron Gábor birtokán fölfedezett síremlékének gipszmása, melynek egyes részletei már az ezredévi kiállításon is ki voltak állítva. A síremléknek, melyet az 1635-ben elhunyt emlékére Éliás Nikolai szebeni szobrász készített, most teljes egészében elkészült a gipszmásolata, melyet a jövő évi párisi kiállításon is bemutatnak. A síremlék rendkívül díszes és a díszítmények az Apaffy-család czimerének motivumaiból, sisakból és a szőlőből állanak. A szárkofágon életnagyságban, alvó helyzetben Apaffy György alakja látható, lábánál egy két-három éves gyermek szobra fekszik, oldalt pedig egy kis csecsemő szobra van. A síremléket megrongálta az idő, de azért igen értékes. A párisi kiállításról újból a Nemzeti Muzeumba viszik és elhelyezik a gipszgyűjtemények közé.

A könyvnyomtatás jubileuma. A könyvnyomtatás a jövő esztendő márcziusában ötszáz éves lesz. Ezt a nevezetes jubiláris évfordulót Guttenberg-kiállítással ünneplik meg *Mainzban*. A kiállításnak három osztálya lesz. Az egyikben a könyvnyomtatás históriája lesz föltüntetve a legrégibb időkben. A grafikai kiállítás a rajzművészet képét fogja nyujtani. A harmadik osztályban pedig a mai könyvnyomtatást mutatják be a legmodernebb eszközökben, gépekben. A kiállítás jövedelméből Guttenberg-muzeumot akarnak alapítani.

HALÁLOZÁSOK.

Jekelfalussy Lajos, nyugalmazott belügyi államtitkár, elhunyt e hó 10-ikén Budapesten, 72 éves korában. Mint ifjú a szabadságharczban küzdött s mint férfi az állam szolgálatában volt. Régi nemesi családból született 1828-ban. Gimnáziumi és bölcseleti tanúlmányainak elvégzése után a papi pályára lépett, de a szabadságharcz kitörésekor azt otthagyta. A szabadságharcz lezajlása után nem tért vissza a papi pályához, hanem a jogot tanulta. Azt elvégezvén, főszolgabiró lett, de összeesküvés gyanuja miatt elfogtak és az Újépületbe zárták. Kiszabadúlván, 1855-ben ügyvédi vizsgát tett, majd 1860-ban Borsodmegye főszolgabírája, később Miskolczon polgármesterré lett. 1865-ben országgyűlési képviselőnek választották; 1867-ben titkár lett a közoktatásügyi miniszteriumban, 1870-ben a belügyminiszteriumba helyezték át, a hol az utóbbi években mint miniszteri tanácsos működött. Nyugdíjaztatása alkalmából az államtitkári czímet kapta, több nagyobb kitüntetés mellett. A temetés okt. 12-ikén ment végbe. A nagyszámu gyászoló gyülekezetben megjelentek: báró Fejérváry és Darányi miniszterek s Jakabffy Imre és Széll Ignácz államtitkárok is, továbbá dr. Sélley Sándor miniszteri tanácsos, a belügyminiszterium rendőri osztálya, Rudnay Béla főkapitány vezetésével az államrendőrség tisztikara teljes díszben, a budapesti I. kerületi csendőrparancsnokság tisztjei, az 1848—49-iki honvéd-egyesületek központi választmánya s a honvédmenedékház tagjai. A beszentelést Dessewffy Sándor csanádi püspök végezte Stieber Vincze terézvárosi apátplébános és több pap segédletével.

Dr. Baumann Oszkár, zanzibári osztrák-magyar konzul és híres afrikai utazó meghalt e hó 12-ikén Bécsben, 35 éves korában. 1885-ben kezdte meg afrikai utazásait az osztrák Kongo-expedicióval, 1893-ig folytatta. Jelentéseit és utleirásait a bécsi földrajzi társulat közleményeiben és több önálló művében adta ki. 1896-ban kinevezték zanzibári osztrák-magyar konzulnak. Az öldöklő égalj nagyon megviselte szervezetét, úgy hogy kénytelen volt Európába visszatérni.

Elhunytak még a közelebbi napokban: dr. Csányi László, ügyvéd, a váczi takarékpénztár igazgatója, városi főügyész, az önkéntes tüzoltó-egyesület főparancsnoka, a kaszinó és több kulturális egyesület elnöke, Vácz városa egyik legnépszerűbb polgára, 45 éves korában. — Hofmann Rafael bányatanácsos, kiváló szakember 70 esztendős korában. — Batizfalvy István, a budapesti ev. gimnázium volt igazgatója, több tudományos társaság tagja, 75 éves korában, 1848-ban a második honvédzászlóaljnak főhadnagya volt s több ütközetben vitézül harczolt. — Telekesi Éberghényi Mózes, negyvennyolczas honvéd, az erdélyi aranybánya-vidék tekintélyes polgára Verespatakon. — Lukacsevics János, régi honvédkáplár, Temesvárt, hol a 48-as honvédek egyesülete rendezte temetését. — Szerliacsek Péter negyvennyolczas honvéd Zsolnán. — Serbán Aurél az állami számvevőszék számvizsgálója, tartalékos honvédhadnagy Nagy-Komlóson. — Kaschnitz Gyula fővárosi bizottsági tag 62 éves korában. — Dr. Burghardt József IV. ker. kir. járásbíró, Karlsbadban. — Windisch János nyug. primási főszámvevő Budapesten 65 éves korában; holttestét elszállították Sárvárra. — Barák János, nyug. m. kir. honvéd-főhadbiztos, 54 éves korában, Kispesten. — Dr. Gerő József, városi és vasuti orvos, Nagy-Kanizsán, 45-ik évében. — Papp Miklós, a kanizsai gimnázium volt igazgatója, egy párisi iparvállalat vezetője, 31 éves korában Párisban, honnan holttestét haza hozzák Kisbérre. — Répászky János, nyug. honvédszázados 67 éves korában, Lőcsén.

Grünné, szül. Setz Lujza, m. k. államépítészeti főmérnök özvegye 57 éves korában, Szászvárosban, s nagy család és rokonság gyászolja. — Tápió-sápi Sötér Ágostonné, szül. Vágner Irma 61 éves korában Magyar-Óváron. — Kovács Rezsőné, szül. Varga Jolán, 36 éves, Perlakon. — Özv. Hollefreund Hermanné, szül. zaszkáli Boczkó Amália Péczelen, Hollefreund Béla államrendőrségi tisztviselő édes anyját gyászolja benne.

Szerkesztői mondanivalók.

Sz. A. Némely madárnak csakugyan rendkívüli hangutánzó képessége van. Általánosan ismeretes, hogy a papagályok, rigók, csókák, stb. az emberi szavakat néha meglepő könnyen tudják utánozni. De ellesik s utánozzák a madarak egymás, — avagy emlős állatok hangját is. Így pl. egy magyar természettudós észlelte, hogy egy varjú repülés közben a héjja sivítását kitünően utánozta s láthatólag gyönyörködött benne, hogy az előre szálló varjúcsapat e miatt megijedt. Egy másik varjú a gém kiáltását utánozta pompásul. Egy gébics pedig a megsebesült nyúl acsarkodását utánozta oly családiásig híven, hogy egy épen arra járó vadászkutya is odarohant s csak akkor csodálkozott el, midőn a vélt nyúl egyszer csak felrepült. Szintúgy el szokták a madarak egymás énekét is tanúlni, sőt némelyik annyira megkedveli a más

fajú madár fütyölését, hogy aztán majdnem mindig azt használja.

Vándormadarakhoz. A közöllhetők közé soroztuk.

Miért nem jön vissza. Apró regény. Egy csomó gyöngyvirág. Tehetség nyilatkozik bennök, de a magasabb irodalmi mértéket nem ütik meg.

Sphynx. Egy asszony. Sokkal sikerültebbek a korábban küldött daraboknál. Reméljük, hogy a következő küldemény egészen beválik.

Dal a szülőföldről. Közöli fogjuk.

Mi a hivatásom. Kritikán alul álló gyarlóság.

Almafa alatt. A küszöbön. Mindkét vers kezdetleges, fogyatékos formában; de a meleg közvetlenség átcsillog rajta.

Virág a völgyölén. Figyelemre méltó kisérlet; de a fordításon számos folt van, különösen erőltetett a második refrain, a versszakok mindvégig ismétlődő, negyedik sora.

SAKKJÁTÉK.

2136. számu feladvány. Nemo O.-tól.

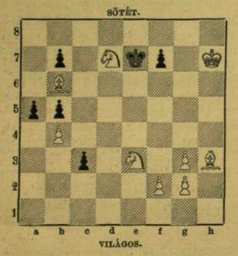

VILÁGOS.

Világos indúl s a negyedik lépésre matot mond.

A 2120. számu feladvány megfejtése Teichmann R.-től.

Világos.	Sötét.	Világos.	a.	Sötét.
1. Ho4—e5	__ d6—d5 (a)	1. __	__	__ d6—e5 : (b)
2. Va6—a1	__ Ke4 - e3 :	2. Va6—e2	__	H. t. sz.
3. Va1—e1 †	__ t. sz.	3. Fe3—f2 †	stb.	
4. Hd8—e6 mat.				

b.		c.	
1. __ __	__ Ke4—e3 : (c)	1. __ __	__ Ke4—e5 :
2. Va6—d3 †	__ Ke3—f4	2. Va6—c4	Ke5—f6
3. Hd8—e6 †	stb.	3. Vc4—e6 †	stb.

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Lipótvártt:* Hoffbauer Antal. — *Gyulán:* Nuszbek Sándor. — *A pesti sakk-kör.*

KÉPTALÁNY.

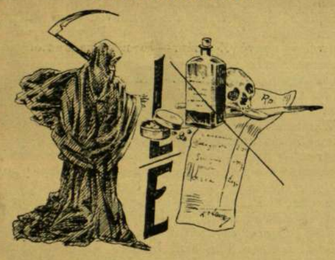

A «Vasárnapi Ujság» 38-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Nem ugatja azt a kutya, ki nem zörög a kerítésen.*

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utcza 9.

SZENÁSY, HOFFMANN és TÁRSA
párisi és lyoni selyemgyári raktára Budapest, IV., Bécsi-utcza 4.
Raktárunkon található a legszebb és legnagyobb választék divatos selyemkelmékben, csipkék és szalagok, valamint gyöngytüllruhák és gyöngytüllkelme-díszekből. Fekete és sines selyemkelmék 85 krtól 14 frtig. Foulard-, Pongis- és Satin Liberty-selymek 65 krtól kezdve. Moiré, Pékin, Mousselin minden színben.— Mintákkal kívánatra készséggel szolgálunk. 8093

Gummiáruk, betegápolási czikkek *sérvkötők (övszerek* F. Bergueránd párisi gyárostól) legelőnyösebben beszerezhetők *Polpár Sándor* egyetemi kötszerésznél, Bpest, Erzsébet-körut 50. 6734

Vese, húgyhólyag, húgydara és köszvény-bántalmak ellen, továbbá a légző és emésztési szervek hurutos bántalmainál, orvosi tekintélyek által
a Lithion-forrás
Salvator
kitünő sikerrel rendelve lesz. 7523
Húgyhajtó hatású!
Kellemes izű! Könnyen emészthető!
Kapható ásványvizkereskedésekben és gyógyszertárakban.
A Salvator-forrás igazgatósága Eperjesen.
Budapesten, főraktár Édeskuty L. urnál.

Hohenberg Ferencz
BUDAPEST,
VI., Nagymező-utcza 46. sz., saját ház
Kézimunka himzésekhez,
függöny és butorhoz
mindennemü paszomány, zsinor, bojt és rojtok. Arany csipke, zsinór, paszomány és gombkötő áruk.
Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve. 8204

IBOLYA-CRÉME.
Ártalmatlan anyagokból készült biztos hatásu créme 2 fokozatban kapható. I. fokozat. A bőr fehéritésére és üde tartására. II. fokozat. Szeplő, májfoltok s a bőr mindennemü tisztátalanságva ellen. Használata kitünő eredménynyel jár, a nélkül, hogy a bőrre és fogakra káros utókövetkezményei lennének. Kapható:
Bodoki Mihály 8275
«Arany kereszt» gyógyszertárában Gyulán.
Főraktár Budapesten: Török József gyógyszertárában, Király-utcza 12.
Egy tégely ára 1 korona, hat tégely rendelésnél bérmentes szállitással.

Elvből legjobbat, legolcsóbb szabott ár mellett adunk el.
Egy télikabát ... 11.— frt
« öltöny ... 11.— «
« gyermeköltöny ... 5.— «
és följebb. Mind tiszta gyapjuszövet.
Elismert legnagyobb elsőrangu férfi- és gyermekruha áruház 8359
AZ ANGOL SZABÓHOZ
KOHN HEILMANN és FIAI
Budapest, Károly-körut 12., földsz. és I. em.
A pontos czimre ügyelni tessék. 1848 óta fönnáll.

Ápold a szépségedet!
CZERNY-féle eredeti
Orientalische Rosenmilch.
(Keleti rózsatej) 8270
a legjobb szer a szépség megtartására és oly fiatalos arczbőrt szerez, mely semmi más hasonló ártalmatlan szer által el nem érhető; kitünő hatásu pörsenések és a bőrnek bárminemü tisztátalansága ellen, megszünteti a sárga vagy barna arczszint. Ára 1 frt.
Sonnenblumenoehl-seife ára 35—50 kr.
hozzá Balsamin-szappan 30 kr.
ANTON J. CZERNY, BÉCS,
XVIII., Carl Ludwigstrasse 6.
Budapesti főraktár: Török József gyógyszerésznél Király-utcza 12., továbbá minden gyógyszertárban, drogueriákban és parfümeriákban. Szétküldés utánvét mellett. Megrendelések oly helyről, hol még raktár nincs, fenti czégek egyikéhez intézendők. — Prospektus ingyen.

Vérszegények és lábbadozók
Serravallo Chinabort vassal ígyanak 1/2 liter ára 1 frt 20 kr. 1/1 liter ára 2 frt 20 kr.
Készitő Serravallo gyógyszerész Triesztben.
Pompás izü, a miért a gyermekek is igen szivesen iszszák. Sokszor kitüntették. Minden gyógyszertárban kapni. 8014

Alapittatott 1890. évben.
Philippy A. L.
zongora készitő
Pozsony, Duna-utcza 2.
Ajánlja
Szárny, Mignon-zongorák, Pianinok és a legjobb szerkezetü Harmoniumokat nagy választékban. 8246
Legkedveltebb föltételek.— Jótállás mellett.
Hangolások és javitások legolcsóbban és kitünően készittetnek. Vidékre is.

A legszebb, hízott, vágott
baromfi
idei stiriai poulard, kappan s naponta a legfrissebb
uradalmi lőtt vadak
nyul, őz, szarvas, fürj, fogoly, idei fáczán kapható 8361
GÉCZY FERENCZ
udvari szállitónál,
Budapest, IV., Károly-kaszárnya, Károly-körut, Rostély-utczai kapu.

MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER 8017
legtisztább ásványos
SAVANYU-KÚT

Készit kitünő minőségü clichéket mindennemü nyomtatványhoz, mindenféle kivitelben.
Legjutányosabb árak.
Telefon 62—79. 8284

Fényképfelvételek.

Henneberg selyem
8029
csak akkor valódi ha közvetlen gyáraimból rendelik
fekete, fehér és szines 45 krtól 14 frt 65 krajczárig méterenként — sima, csikos, koczkázott, mintázott és damasszt stb. (mintegy 240 különböző fajta és 2000 különböző szin és árnyalatban stb).
Ruhák s blousokra a gyárból! Privát fogyasztóknak postabér-, vámmentesen és házhoz szállitva.
Minták póstafordultával.
Magyar levelezés. — Svájczba kétszeres levélybélyeg ragasztandó.
HENNEBERG G. selyemgyárai, Zürichben
(cs. és kir. udvari szállító).

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

GMEHLING HERMANN
cs. és kir. udvari szállító.
BŐR-BUTOR-GYÁR,
Budapest, VII., Damjanich-u. 6.
Állandó raktár kész bőrszékekből, fauteuilekből, mappákból, kályhaellenzőkből, papirkosarakból stb., stb. 8245

PHOTO-CINKOGRAFIA WOTTITZ VILMOS BUDAPEST IV. KOSSUTH LAJOS UTCZA 1.
Horgany, vörös- és sárgaréz clichék előállitása, valamint autotypiák, phototypiák, chemigraphiák, és photografiák, ugy helybeli, mint vidéki megrendelések jutányos áron pontosan eszközöltetnek. 8356

KNUTH KÁROLY mérnök és gyáros.
Cs. és kir. fensége József főherczeg udvari szállitója.
Gyár és iroda: **Budapest, VII., ker., Garay-utcza 10.**
Központi viz-, lég- és gőzfütések, légszesz- és vizvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyuk, vizerőmüvi emelőgépek stb.
Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készittetnek. 8346

FESTÉK GYÁR Lakk—kencze, épitészeti anyagok, vegyészeti czikkek és enyv különlegességek, gépolajok.
Ifj. ERKER ANDRÁS 8341
Telefon 13—08. Ujpest, Árpád-út 56. *Telefon 13—08.*

CLICHÉKET készit a legfinomabb kivitelben 8362
WOTTITZ MANFRÉD
Budapest, Király-utcza 30. — Telefon 18—99.

A budapesti asztalos-ipartestület védnöksége alatt álló
BUTORCSARNOK
VIII., József-körut és Bérkocsis-utcza szegletén levő Sváb-féle házban
nagy mintaraktárt és vállalati irodát nyitott, hol készleten tart, dus választékban, kiváló minőségü butorokat, 8383
ebédlő-, háló-, uriszoba és szalon berendezésekből.
Ezzel mód van adva a n. é. közönségnek közvetlen a készitő asztalos mesterektől jó butorokat jutányos áron készen venni, esetleg megrendelni. Továbbá megtekintésre ajánlja a testületnek saját házában levő állandó kiállitását is.

Hyacinthen (téli pázsonyi) Frankfurt-Main, Joseph E. Lopez — M., E. Gilka, Hyacinthen-Huck, Erfurt 1. o. (Kultur-Anleitung gratis.)

Képes levelező-lapokat
minden jól sikerült arcz-, táj- és egyéb fénykép után az eddig ismert legszebb kivitelben
100 darbot 8 frtért
300 „ 16 „
500 „ 22 „
az Osterig fele beküldhető, s a mikor fele elkészültek
Képes Levelező-Lapok Kiadó-Hivatala, Budapest
Ugyanott magyar-hellenisták számára kivitel szótárak és más nyelvtani segédkönyvek.

Rumot, finom likőröket
házi használatra hideg úton, minden készítők nélkül kitünő minőségben bárki előállithat.
Kezelési könyv és árlap ingyen. 8422
WATTERICH A.
BUDAPEST
Dohány-utcza 5. sz.
Alapittatott 1869.
Dugók, gummitömlők borkezelési czikkek.

Nehézség.
A ki esókban, görcsökben és más idegbajokban szenved, kérjen czekrél szóló füzetet. Küldi ingyen és bérmentve a Schwanen-Apotheke Frankfurt a M.

Hagyatékokat, régiségeket,
ezüstöt, ékszert készpénzért vásárol 8412
LÖFKOVITS
ékszerész, Debreczenben,
ugyanő — grammonként 1 kr munkadíj ráfizetésével — régi ezüstöt becserél legdivatosabb 13 próbás éteszközökre.

Élesztőnél jobb!
Stella
Sütő-por
készíti: 8336
Stella Vegyészeti Gyár Budapest, Dohány-u. 81.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban Budapesten, IV., Egyetem-utcza 4.

The Berlitz School of Languages Erzsébet-körut 15. II. jobbra.
Franczia, angol, olasz, magyar, német, román nyelvek rendszeres tanitása, esetleg spanyol, orosz és cseh nyelvekben, felnőtteknek, az illető nemzetiségü tanárok által Berlitz módszere szerint. Az első leczkeórától fogva a tanulóval csupán a megtanulandó nyelven beszélnek és csupán csak azt hallja. Prospektusok ingyen és bérmentve, beiratás minden időben. Fordítások eszközöltetnek. 1337

WEINWURM ANTAL
Első magyarországi fényképészeti, Cinkografiai, chromoautotipiai sokszorosító műintézete készit horgany, valamint réz metszetben kliséket a legszebb kivitelben. Házon-kivüli felvételeket, u. m. épitmények, gépek, tájképek, továbbá olaj-festmények és iparművészeti tárgyakról a legjutányosabb árak mellett.
Budapest, IV., Károly-utcza 3.
Telefon 1700.

50 év óta
közkedveltségnek örvendenek köhöges, rekedtség, torok és léleczési szervek működési zavarainál a kitünőnek bizonyult 7823
EGGER-féle MELLPASZTILLÁK
(1 doboz 50 kr. és 1 frt. Próbadoboz 25 kr.) Bérmentesités 20 kr. — A gyomor rendetlen működésénél radikalis hatásu: ak bizonyultak
EGGER szódapasztillái
(1 doboz 30 kr). Bérmentesités 20 kr. Mindkét szer kapható minden gyógytárban. — Fő- és szétküldési raktár Magyarországon. Nádor gyógysz. Budapest, Váczi-körut 17.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE.
Alapittatott 1847.
Brauswetter János
Szegeden, cs. és kir. kizárólagosan szab. chronometer- és mérőeszköz, feltalálója a mennetlen ingaórákhoz stb. stb.
ÓRÁK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással
RÉSZLETFIZETÉSRE
Képes árjegyzék bérmentve. Javitások pontosan eszközöltetnek. 8390

Szépség és egészség.
Korunk fényavalyája az idegesség és vértelenség, melyből számtalan kór származik. Ez ellen pedig legbiztosabban hat a vasas chinabor
1 üveg 1 frt 20 kr, 5 üveg franko küldve 6 frt.
Sherryvel van készitve és minden hasonnevü készitmények közöttt a legtöbb tápanyaljat és vasat tartalmazza.
Kinek van szepléje? vagy bármi folt, vagy pattanás az arczán? Az teljes biztonsággal fordalhat annak eltávolitése végett a világhirü Serail arczkenőcshöz, mely nem csak eltávolit mindenféle bőrtisztátlanságot, hanem az arczbőrt vakitó fehérré, tisztává és üdévé teszi. 1 Tégely ára 70 kr. Arcspor hozzá 3 szinben 70 kr. Postán franko küldve 1 frt 5 kr. Szappan hozzá 1 drb 30 kr.
Ezrek mennek Carlsbadba hogy rossz gyomrukat kiroprálják és ujra jól emészszenek pedig ezt a czélt otthon kényelemben, kevés költséggel elérik PEPSIN-BOR használata által, mely az ételt megemésztení segiti és a gyomrot rövid időn tökéletesen helyreállitja a *Csagyora Sagrados-bor* kitünő enyhe hatásu hashajtó és vértisztitó szer. *Nem keserű!* Minden ilynemü készitmény közt a legjobb. Az ezredéves országos kiállitáson jó hatásáért kitüntetve.
1 üveg ára 1 frt 20 kr. 5 üveg franko küldve 6 forint.
Kipróbált gyógyszerek. Kitünő keresetkiny.
ROZSNYAY MÁTYÁS gyógyszerész Aradon.
Kapható Budapesten: 8400
Török József gyógysz. szerű és minden magyarorsz. gyógyszertárban.

A női szépség

emelésére, tökéletesítésére és fentartására legkitűnőbb, teljesen ártalmatlan, megtisztaló és szirmentes készítmény a 8296

Margit Crême

Rövid idő alatt szüntet szeplőt, májfoltot, pattanást, bőratkát (mitesser) és minden más bőrbajt. Kisimítja a ráncokat és himlőhelyeket. még korosnak egyéneknek is üde bájos arczszínt kölcsönöz, ára 50 kr., nagy 1 forint. **Margit hölgypor** 60 kr., 3 színben. **Margit szappan** 35 kr. **Margit fogpép** (Zahnpasta) 50 kr.

Készitő FÖLDES gyógyszertára,
Aradon Deák Ferencz-utcza 11. sz.
Főraktár: **Török József gyógyszertára,** Budapesten, Király-utcza 12.

KÖHÖGÉS REKEDSÉG és HURUT ELLEN
A LEGJOBB A RÉTHY FÉLE
VÉDJEGY
PEMETEFŰ CUKORKA
Ára 30 kr. 5 csomag bérmentve 1.50.
RÉTHY BÉLA gyógysz. B.-Csaba.
MINDENÜTT KAPHATÓ
kérjünk csak Réthy-félét.

Párisi hajápolási szerek!

«Viola» **hajfiatalitó-tej.** Teljesen ártalmatlan kitűnő hatásszer.
1 üveg ára 1 korona.
«Viola» **hajszesz.** A hajat legrövidebb idő szárítja ki, miért is ennek alkalmazásánál a haj törékenységről nem kell tartani.
1 üveg ára 1 korona.
«Viola» **Tanno-chinin-pomádé.** A haj ápolására szolgáló kitűnő hatásu gyógykenócs.
1 tégelynek ára 1 korona.
«Viola» **antiszeptikus fogpor.** Egy doboz ára 60 fillér 8215
«Viola» **antiszeptikus fogvíz.** Egy üveg ára 60 fillér. — Kapható
GEML-féle gyógyszertárban az «Arany kereszthez.»
Temesvár. Belváros. Losonczy-tér.

A modern vegyészet hatalmas haladása és az ebből származó számtalan cosmetikus készítmények sem voltak képesek a 30 éven át bevált
Dr. Lengiel Frigyes-féle
Nyirfabalzsamot
elnyomni, a legjobb bizonyíték tehát, hogy itt egy valódi, a természet által nyujtott szépitőszerről van szó. Ezen nyirfabalzsam egy sajátsagos 30 évi gyakorlati vegyi eljárás alapján praeparáltatik és csak azután jön forgalomba. Ezen folyadék hatása, hogy a **bőr felső hámjait lassankint lehántja és ez által az alsó tisztitott bőr fiatal szinben és üdeségben jön napvilágra, megszüntet mindennemü kütést, szeplőt, vörös foltokat és anyafoltokat, simitja a ráncosbőrt és a himlőhelyeket lassankint teljesen eloszlatja és az arczbőrnek üde és egészséges szint kölcsönöz.**
Egy korsó ára használati utasitással együtt 1 frt 50 kr.
A nyirfabalzsam hatásának támogatására Dr. Lengiel Frigyes-féle 8209
Benzoe szappan
sajátlatos. Egy darab ára **50** és **35** kr. Raktáron minden jobb gyógytárban. Főraktár Magyarország részére **Török József** gyógyszerésznél Budapest, Király-utcza 12.

7 arany, 18 ezüst érem, 30 tiszteleti és elismerő okmány.

Régi jóhirü köszvény, reuma és idegfájdalom ellen (bedörzsölésre) az emberi test izmainak és inainak erősitésére
Kwizda Fluidja
(Kwizda-féle Köszvényfluidja.)
A kigyó védjegygyel.
Turista-fluid.
Eredményesen használva turisták, kerékpárosok és lovaglók által nagyobb terhelés utáni erősitésre és erőgyüjtésre.
Árak: 1/1 palacz **1 frt.**
1/2 palacz **60 kr.**
Csakis a fenti védjegyes a valódi. — Kapható minden gyógyszertárban.
Főraktár Magyarország részére: **Török József** gyógyszerésznél Budapest, Király-utcza 12.
Kreisapotheke, Kornouburg (Bécs mellett).
A név, raj egy és csomagolás törvényesen védett. 8172

„A világ legjobb sámfája"
FÖLDVÁRY IMRE
férfidivat és fehérnemű raktárában.
Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 11. sz. és VIII., Kerepesi-út 9.
Férfi ingek, Jäger-áruk, vadász és sport-czikkek dús választékban kaphatók.
párja frt 1.50
Kesztyük és nyakkendők.

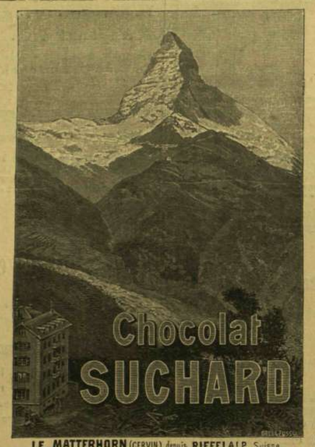

LE „MATTERHORN (CERVIN) depuis RIFFELALP. Suisse 8052

Formosa a plastikai orthopädiának (test. egyenészet) legkiválóbb vivmánya
Kiegyengetés acél és vattirozás nélkül! Magas vállak, csipők és ferdére nőtt hátak kiegészitésére ugy urak, mint hölgyek részére. Eryenestartók. műfűzők Scoliosis-nál, járó és támgépek coritinál Hessing rendszere alapján, műkezeket. műlábakat, haskötöket stb. stb. jótállás mellett készit
Keleti J. orthopädiai müintézete Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 17
Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve. 8379

Legjobb és leghirnevesebb pipere hölgypor: a
La VELOUTINE 7985
Különleges Rizspor
BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ.
PARIS — 9, rue de la Paix. 9 — PARIS.

KESSLER-féle
MAGDA-HAJKENŐCS

dermatologiai-terapeutikus alapon nyugvó összetételénél fogva az elismert legjobb szer
korpa ellen, ugyszintén **hajkihullás ellen.**
MAGDA-HAJKENOCS több év óta kipróbálva, teljesen ártalmatlan, a **hajnövést** előmozditja és mint **kitünő óvszer** a gyakran előforduló hajbetegségek ellen, még gyermekeknél is használatra legjobban ajánlható.
1 tégely ára 3 korona. — Főszétküldési raktár:
KESSLER REZSŐ-nél gyógyszerész
GYERTYAMOS, (Torontál vármegye).
Raktárak Budapesten **Török József, Király-utcza 12. sz.** Dr. Egger Váczi-körut 17. 8325

A nagy krach!

New-York és **Londonban** nem kimélték meg az európai szárazföldet sem a azért egy nagy ezüstárugyár indittatva érezte magát, hogy az egész készletét csak a munkaerő egy kis kárpótlása ellenében eladja. En fel vagyok hatalmazva ezen megbizást teljesiteni, miért is csupán **6 frt 60 krért** küldöm a következő tárgyakat:

6 db legfin. **asztalkést** val. ang. pengével,
6 « amer.szabad. **ezüstvillát** egy dbból,
6 « « « « **evőkanalat,**
12 « « « « **kávékanalat,**
1 « « « « **levesmerőkanál**
1 « « « « **tejmerőkanalat**
2 « « « « **tojás-serleget.**
6 « angol **Victoria-tálczát.**
2 « pompás **asztali-gyertyatartót,**
1 « **teaszürőt,**
1 « **igen hatásos czukorszórót,**
44 db **összesen csak 6 frt 60 kr.**

Az összes fenti 44 tárgy ezelőtt 40 frtba került és most ezen minimális árert, **6 frt 60 krért.** kaphatók. Ár amerikai szab. ezüst egy teljesen fehér fém, mely ezüst színét 25 éven át megtartja, miért is jótállva lesz. Legjobb bizonyitékul, hogy ezen hirdetés **nem csalás** ezennel nyilvánosan kötelezem magamat, befogás nélkül, mindenkinek, a kinek az áru meg nem felel a pénzt visszaszármaztatni. Senki ne mulassza el a kedvező alkalmat ezen remek garniturát megszerezni, a mely különösen ajánlatos jobb háztartásoknál és gyönyörű **menyegzői és alkalmi ajándékul.**

Kapható csak szabadalmazott amerikai ezüstkiviteli áruház **Bécs,** II., Rembrandtstrasse 19/d. **HIRSCHBERG A.-nál** 8410

Szétküldés a vidékre utánvéttel, vagy az összeg előleges beküldése mellett. — **Tisztitó-por hozzá 10 kr. Csupán az itt látható védjegygyel valódi.** (Egészségi érc.)

Kivonat az elismerő levelekből:
«A küldeményt vettem, nagyon meg vagyok elégedve, kérek **még egy** küldeményt 6 frt 60 krért.
Kolozsvár. Banffy báróné ő ex.»
A küldeményt megkaptam, nagyon megfelel.
Gaad, 1898 szept. 1. Chotek Gudenu C. grófné.
A kézletet megkaptam, igen megvagyok elégedve, kérek nagyobb küldeményt. Budapest, II., Fő utcza 7.
Paikert Alois dr. cs. es kir. katona-orvos, stb. stb.
Tiszteletet felkérem a hirlapokba hirdetett és általam már két rendbe megrendelt evőeszközöket postafordultával ujonnan megküldeni.
Kerekes Sandor, főszolgabiró. Krassó Szörény-m. Bozovics.

AMERIKAN PATENT

SIEMENS és HALSKE
Budapest, VIII. kerület, Kerepesi-ut 21. szám.
Készit:
villamos világitási és erőátviteli központi telepeket és berendezéseket
városok, bányák, gyárosok és magánosok részére.
Elektrolytikus berendezéseket. Villamos vasutakat. Bánya-vasutakat.
Egyenáramu-, forgó áramu- és váltakozó áramu generatorokat és motorokat, vezetékanyagokat, kábeleket, ív- és izzó-lámpákat.
Táviró- és távbeszélő-készülékeket. — Mérő-készülékeket.
Vasuti váltó-biztositó berendezéseket. Jelző-berendezéseket. Mérő-készülékeket. Vezeték-berendezéseket központi telepekhez való bekapcsolásra.
Világitó testeket. 8015 **Világitó testeket.**

Patyi Testvérek Butor-áruháza.
Budapest, kerepesi-út 9/a., földszint és I. emelet, Pannonia szálló mellett.
Nagy választék, kizárólag szilárd hazai gyártmányu asztalos és saját készitményü kárpitozott butorokból, minden versenyt és hirdetett árukat felülmuló olcsó árakon. Teljes lakásberendezések, menyasszonyi kelengyék és szálloda-butorzatok 2 évi jótállás és felelősség mellett szállittatnak.
Tévedés elkerülése végett czégünkre és czimünkre figyelni kérjük. Diszes butor-album 1 frt beküldése mellett bérmentve küldetik meg. 8214

A Franklin-Társulat nyomdája (Budapesten, IV., Egyetem-utcza 4.)

43. SZÁM. 1899. BUDAPEST, OKTÓBER 22. 46. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együttes egész évre **12** frt, félévre — **6**. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre **8** frt, félévre — **4**. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre **5.—**, félévre — **2.50**. Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott vitelidij is csatolandó.

BARABÁS MIKLÓS.

1810—1898.

A SZÁZAD MAGYAR FESTŐMŰVÉSZEI közül hírnevének nagy erejével és tartósságával válik ki Barabás Miklós. Már apáink gyönyörködhettek alkotásaiban; mi, idősebbek, érdemeinek tiszteletében nevekedtünk s a fiatalabb nemzedék, jóllehet már nem értette meg azt a nagy elragadtatást, melylyel e század közepén Barabás műveiről beszéltek és írtak, kegyelettel tekintett a nyilvánosság előtt gyakran megjelent aggastyánra s nem egyszer megcsodálta meseszámba menő munkásságát.

És csakugyan bámulatra méltó tünemény, hogy valaki, még ha közel kilencz évtizedre terjed is az életpályája, mint a mi Barabásunké, több ezer képet festhessen Magyarországon, midőn föllépésének első idejében a közönségnek nagy többsége tudni sem akar a művészetekről s neki minden lépten-nyomon olyan akadályokba kell ütköznie, a melyek nagyon alkalmasak arra, hogy lelkesedését megtörjék, munkakedvét lelohaszszák. Barabás erejét azonban mindenek felett az mutatja, hogy ritka kitartással győzte le az akadályokat s magyar képiró akart és tudott lenni már akkor, midőn más tehetséges honfitársai külföldi számőzetésre szánták magokat s más boldogabb nemzetek körében aratták babéraikat. Az öreg Markóban és Brocky Károlyban, Barabás nagynevű kortársaiban, nem volt meg az a bátorság, hogy Olaszországból és Angliából hazájukba visszatérjenek s a művészlelkek elé itten tornyosuló akadályokkal szembeszálljanak.

És talán saját művészetök érdekében jól is cselekedtek, hogy ettől az elhatározó, merész lépéstől visszariadtak. Ki tudja, mi lett volna belőlük Magyarországon abban a művészietlen, szomorú korszakban! Nem tünnek-e le egészen, mielőtt megmutathatták volna a világnak, hogy a magyar emberben is lakozik művészi lélek, s csak a viszonyok kedvezése kell ahhoz, hogy ez a lélek meg is nyilatkozhassék a maga teljes erejében?

Ha Barabás műveinek pár nappal ezelőtt megnyilt kiállitásán végigtekintek: akaratlanúl felötlik az a gondolat, hogy a mi jó öreg mesterünk fejlődése is minden hihetőség szerint más irányt vesz, ha a harminczas évek végén nem tér vissza hazájába, hanem szépen ott marad Olaszországban, s nem az akkori olasz piktorok, hanem a Rómát és Firenzét akkor nagy számban látogató fiatal angol festők ambicziózus társaságában tör művészeti eszményeinek megvalósitására. Azok a tussrajzok és vízfestmények, melyeket a harminczas évek közepén az olasz föld örök időknek szóló műemlékeiről készitett, annyi erőről, eredetiségről és közvetlenségről tesznek tanuságot, hogy belőle, a viszonyok kedvezése mellett, bizonyára a legerősebb művészi egyéniségek egyike fejlődhetett volna. Miniatur-arczképei már is megannyi mesterművek, melyeket az egykorú angol akvarellisták legiobb művei mellé állithatunk.

A mint hazájába visszatér, ilyen művek alkotására csak ritkán nyilik neki alkalom. Egy-egy finomabb izlésű arisztokrata még gyönyörűségét találja ezekben az intim munkákban; de

BARABÁS MIKLÓS. Saját rajza 1859-ből.